

GODIŠNJA JAVNA OBJAVA
UNION BANKA D.D. SARAJEVO
31.12.2018.

Sarajevo, maj 2019.

Sadržaj :

1. Uvod	4
2. OSNOVNE INFORMACIJE	5
2.1. POSLOVNO IME I SJEDIŠTE BANKE	5
2.2. VLASNIČKA STRUKTURA BANKE	6
2.3. ORGANI UPRAVLJANJA BANKE	6
3. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA	9
3.1. STRATEGIJA PREUZIMANJA I UPRAVLJANJA RIZICIMA	9
3.2. OPŠTE KVALITATIVNE INFORMACIJE O CILJEVIMA I POLITIKAMA PREMA KATEGORIJI RIZIKA	10
3.2.1. KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK	11
3.2.2. RIZIK LIKVIDNOSTI	15
3.2.3. OPERATIVNI RIZIK	16
3.2.4. VALUTNI RIZIK	17
3.2.5. KAMATNI RIZIK	17
3.2.6. REZIDUALNI RIZIK	17
3.2.7. RIZIK PREKOMJERNE FINANSIJSKE POLUGE	18
3.2.8. REPUTACIJSKI RIZIK	18
3.2.9. RIZIK EKSTERNALIZACIJE	18
3.2.10. RIZIK PROFITABILNOSTI	18
3.2.11. STRATEŠKI RIZIK	18
3.2.12. RIZIK ZEMLJE	18
3.2.13. POSLOVNI RIZIK	19
3.2.14. RIZIK KAPITALA	19
3.2.15. RIZIK USKLAĐENOSTI	19
3.3. POLITIKE, PROCEDURE I PROGRAMI KOJIM SE DEFINIŠE SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA	19
3.4. SISTEM IZVJEŠTAVANJA O RIZICIMA I NAČINI MJERENJA RIZIKA	20
3.5. TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA	21
3.6. ADEKVATNOST USPOSTAVLJENOG SISTEMA UPRAVLJANJA RIZICIMA BANKE	21
3.7. SISTEM UPRAVLJANJA RIZICIMA	22
3.8. INFORMISANJE ORGANA UPRAVLJANJA BANKE O RIZICIMA	23
4. REGULATORNI KAPITAL	26
5. KAPITALNI ZAHTEVI	28
6. IZLOŽENOST KREDITNOM RIZIKU	30
6.1. IDENTIFIKOVANJE STATUSA NEIZMIRENJA OBAVEZA	30
6.2. OPŠTE KVANTITATIVNE INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU	31
6.3. INFORMACIJE O VANJSKIM INSTITUCIJAMA ZA PROCJENU KREDITNOG RIZIKA	35
6.4. KORIŠTENJE KREDITNE ZAŠTITE	36
7. PROTUCIKLIČNI ZAŠTITINI SLOJ KAPITALA	37
8. FINANSIJSKA POLUGA	37
9. IZLOŽENOST PO OSNOVU VLASNIČKIH ULAGANJA	37

10.	KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI	39
11.	PROCES PROCJENE ADEKVATNOSTI KAPITALA - ICAAP	39
12.	POLITIKA NAKNADA	41

1. Uvod

U skladu sa članom 111. Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/17), Odlukom o objavljivanju podataka i informacija Banke, („Sl.novine FBiH“, br.81/17), Union Banka dd Sarajevo objavljuje propisane podatke i informacije.

Podaci i informacije sadržani u ovom dokumentu se objavljuju na službenoj internet stranici Union Banke dd Sarajevo (u nastavku: Banka).

2. OSNOVNE INFORMACIJE

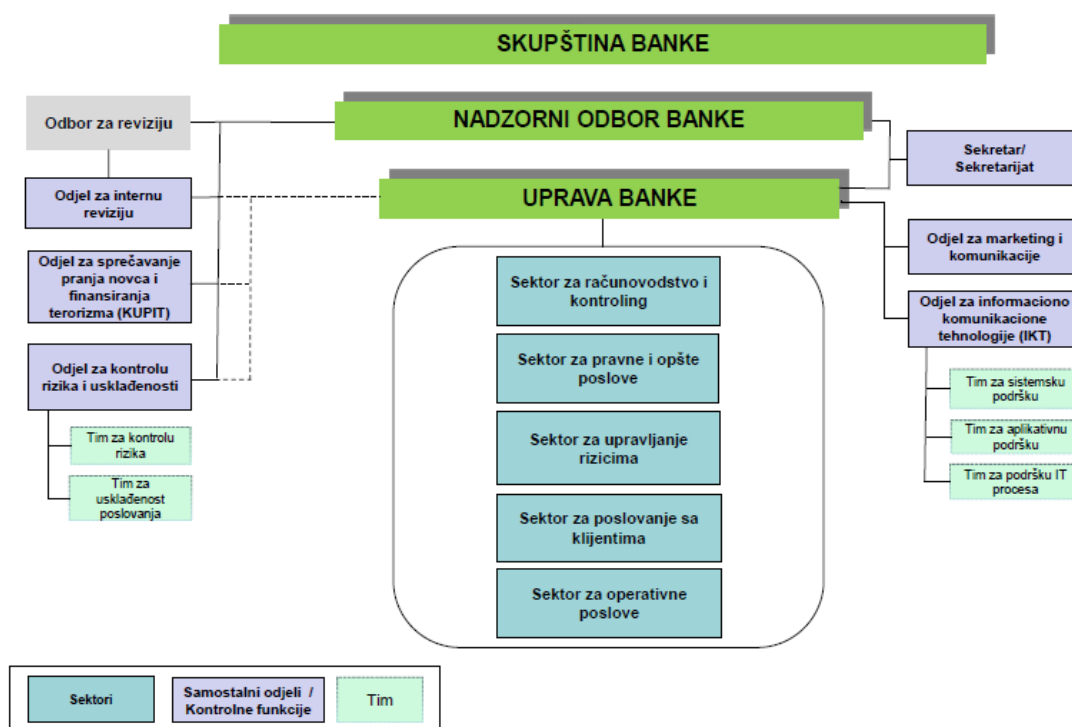
2.1. POSLOVNO IME I SJEDIŠTE BANKE

Kao samostalna finansijska organizacija, Banka posluje od 1990. godine pod nazivom Jugobanka Jubbanka d.d. Sarajevo, a u decembru 1992. godine mijenja se naziv u Union banka d.d. Sarajevo (u daljem tekstu: Banka).

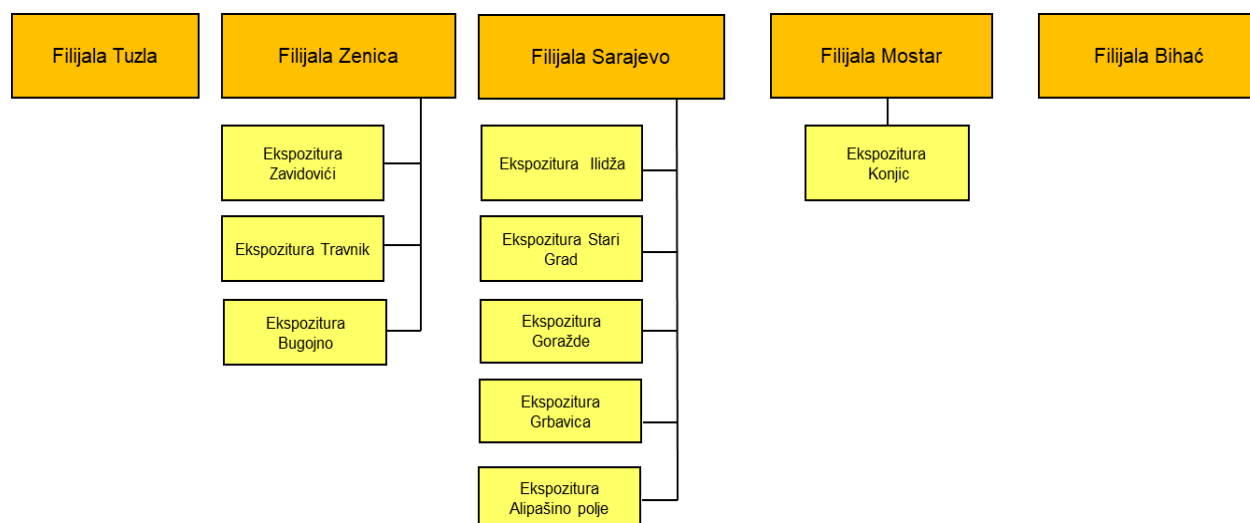
Sjedište Banke je u Sarajevu, Hamdije Kreševljakovića br.19.

U okviru djelatnosti Banke, organizovanje i obavljanje djelatnosti vrši se u sjedištu Banke i organizacionim dijelovima.

Banka na dan 31.12.2018. godine nema osnovano Predstavništvo.

1. Shema Makroorganizacije

2. Shema organizacionih dijelova Banke

2.2. VLASNIČKA STRUKTURA BANKE

Dionički kapital Banke iznosi 44.098.420,00 KM i podijeljen je na 2.204.921 obične (redovne) dionice, klase ES, pojedinačne nominalne vrijednosti 20 KM.

Dionički kapital je izražen u novcu, u cijelosti uplaćen i upisan kod Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH.

Dioničar koji ima 5% i više dionica sa pravom glasa – Federalno ministarstvo finansija/financija Sarajevo („državno vlasništvo“) sa 93,38%.

2.3. ORGANI UPRAVLJANJA BANKE

Banka je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta uspostavila organizacijski ustroj sa jasno definisanim, preglednim i dosljednim linijama ovlaštenja i odgovornosti unutar Banke, kojim se izbjegava sukob interesa.

Sastav, dužnosti i odgovornosti članova Nadzornog odbora i Uprave Banke utvrđeni su u skladu sa Zakonom o bankama FBiH, Statutom Banke, Poslovnikom o radu Nadzornog odbora i Poslovnikom o radu Uprave Banke.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor čini pet članova, uključujući i predsjednika Nadzornog odbora, od kojih su dva nezavisna člana Nadzornog odbora i vrši nadzornu funkciju u Banci.

Članovi Nadzornog odbora se biraju u skladu sa Zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2018. godine, Nadzorni odbor je obavljao funkciju u sastavu:

- Tihomir Ćurak, predsjednik
- Maja Letica, (nezavisni) član
- Advija Alihodžić, član
- Damir Morić, član
- Haris Jahić, (nezavisni) član

UPRAVA BANKE

Upravu Banke čine tri člana, od kojih je jedan predsjednik Uprave. Uprava Banke organizuje i rukovodi poslovanjem Banke i odgovara za zakonitost rada.

Članove Uprave imenuje Nadzorni odbor, u skladu sa Zakonom, podzakonskim propisima i Statutom Banke.

Na dan 31.12.2018. godine, Uprava Banke je obavljala funkciju u sastavu:

- Vedran Hadžiahmetović, predsjednik Uprave
- Leon Begić, član Uprave za operacije
- Edin Mujagić, član Uprave za rizike

POLITIKE ZA IZBOR I PROCJENU ČLANOVA NADZORNOG ODBORA I UPRAVE BANKE

Skupština Banke donijela je Politiku za izbor i procjenu ispunjavanja uslova za članove Nadzornog odbora i samoprocjenu rada Nadzornog odbora, a Nadzorni odbor Politike i procedure za izbor i procjenu uslova za članove Uprave Banke koja uključuje i procjenu nosioca ključnih funkcija.

Ovim Politikama, za članove Nadzornog odbora i Uprave Banke, detaljno se utvrđuje sljedeće:

1. uslovi koje moraju ispunjavati kandidati za članove Nadzornog odbora i Uprave Banke, pojedinačno i kao cjelina s obzirom na ciljanu strukturu, posebno uključujući:
 - njihovu specifičnu sposobnost i dobar ugled,
 - odgovarajuća stručna znanja, sposobnost i iskustvo potrebno za ispunjavanje obaveza iz njihove nadležnosti,
 - zahtjev za kontinuiranom edukacijom,
 - zahtjev za posvećenošću ispunjavanja obaveza iz njihove nadležnosti.
2. nadležni organ odgovoran za provedbu procjene primjerenosti kandidata i postojećih članova;
3. postupak procjene primjerenosti, uključujući rokove dostave dokumentacije, rokove i način provedbe postupka i izvještavanje o rezultatima postupka;
4. informacije i dokumentaciju koje kandidat i postojeći članovi trebaju dostaviti Banci za provedbu procjene,
5. situacije i okolnosti zbog kojih je potrebno izvršiti vanrednu procjenu primjerenosti članova Nadzornog odbora i Uprave Banke i mjere koje se poduzimaju,
6. oblik i način čuvanja dokumentacije o provedenom postupku procjene primjerenosti,
7. obavezu kontinuirane edukacije članova Nadzornog odbora i Uprave Banke.

Cilj i svrha Politike, u odnosu na članove Nadzornog odbora i Uprave banke, je:

1. uskladiti poslovanje Banke s relevantnim propisima kojima se reguliše primjerenost članova Nadzornog odbora i Uprave Banke,
2. transparentno i precizno utvrditi uslove koje kandidat mora ispunjavati prije imenovanja na funkciju,
3. osigurati stručna znanja, sposobnost i iskustvo, te dobar ugled pojedinog člana i organa upravljanja u cjelini, kako bi poslovanje Banke u cijelosti bilo u skladu s relevantnim propisima i kako bi interesi klijenata Banke bili u potpunosti zaštićeni,
4. osigurati izbjegavanje sukoba interesa između privatnih interesa i interesa Banke, a posebno, ali ne ograničavajući se na interese članova Nadzornog odbora i Uprave Banke s interesima Banke, posebno kada privatni interes utiče ili može uticati na nepristranost tih osoba u obavljanju svojih dužnosti,
5. uspostaviti i održavati efikasno korporativno upravljanje radi minimiziranja rizika, poboljšanja kvalitete poslovanja Banke i transparentnosti poslovanja.

ODBOR ZA REVIZIJU

Nadzorni odbor je imenovao Odbor za reviziju, koji broji pet članova:

- Muniba Eminović, predsjednica
- Munib Ovčina, član
- Kenan Kapetanović, član
- Nermin Šahinović, član
- Adnan Rovčanin, član

Nadzorni odbor nije imenovao druge odbore, te u slučaju da se u skladu sa podzakonskim aktom Agencije za bankarstvo FBiH u bilo kom trenutku utvrdi da Banka zadovoljava kriterije kao značajna Banka, Nadzorni odbor će imenovati i uspostaviti - odbor za rizike, odbor za imenovanja i odbor za naknade.

Do imenovanja navedenih odbora, zadatke i nadležnosti pojedinačnih odbora, obavlja Nadzorni odbor u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.

FUNKCIJA INTERNE REVIZIJE

U Banci je u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima Agencije za bankarstvo FBiH, organizovano funkcionisanje interne revizije, kao skupa aktivnosti kojima se obezbeđuje adekvatnost, efikasnost i uspjehnost sistema interne kontrole Banke i unapređenja ukupnog poslovanja.

Funkcionisanje interne revizije u Banci je organizovano na način kojim se osigurava nezavisnost, kompetentnost, objektivnost i nepristrasnost u obavljanju poslova za koje je odgovorna, trajnost i efikasnost obavljanja funkcije interne revizije, adekvatnost i pravovremenost izvještavanja o nalazima i preporukama Interne revizije.

Interna revizija odgovorna je za ocjenu:

- a) sistema za upravljanje rizicima u Banci i ocjenu ključnih rizika u poslovanju Banke kako bi se obezbjedilo da se ključni rizici na odgovarajući način identifikuju, mjere, odnosno procjenjuju, prate, analiziraju i kontrolišu, da se o njima adekvatno izvještava te da se preduzimaju odgovarajuće mjere za njihovo ograničavanje i ublažavanje;
- b) efikasnost i pouzdanost funkcije praćenja usklađenosti i funkcije kontrole rizika, kao i uspostavljenog sistema internih kontrola u svim područjima poslovanja Banke;
- c) menadžment informacionog sistema u Banci;
- d) tačnost i pouzdanost finansijskih izvještaja Banke;
- e) adekvatnost upravljanja imovinom Banke;
- f) primjene politike naknada u Banci;
- g) usklađenosti novih proizvoda i postupaka sa važećim propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, kao i uticaja novih proizvoda/postupaka/tržišta na izloženost rizicima;
- h) strategija, politika i postupaka ocjenjivanja potrebnog internog kapitala Banke srazmjerno profilu rizičnosti
- i) i drugo u skladu sa podzakonskim aktom.

Zaposleni u internoj reviziji ne mogu obavljati rukovodeće ni druge poslove iz djelatnosti Banke, osim poslova koji se odnose na obavljanje interne revizije, niti mogu učestvovati u pripremi i izradi akata i druge dokumentacije koji mogu biti predmet revizije, te imaju pravo uvida u poslovne knjige, finansijske izvještaje i svu dokumentaciju Banke, da vrše nadzor nad poslovanjem Banke i učestvuju na sjednicama Nadzornog odbora.

Za voditelja Odjela Interne revizije/Internog revizora imenovana je gđa. Smailbegović Azemina.

EKSTERNI REVIZOR

Skupština Banke donijela je odluku kojom je za eksternog revizora za reviziju finansijskih izvještaja, usklađenosti procedura za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i informacionog sistema Banke za period 2018.-2020., izabrano revizorsko društvo ERNST & YOUNG d.o.o. Sarajevo.

3. STRATEGIJE I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA

Banka je uspostavila sistem upravljanja rizicima čija je osnovna načela propisala Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima, koja pruža stratešku orijentaciju upravljanja rizicima za sve vrste rizika kojima je Union banka (u daljem tekstu: Banka) izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju te koje je Banka ocijenila kao materijalno značajne rizike.

3.1. STRATEGIJA PREUZIMANJA I UPRAVLJANJA RIZICIMA

Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima pruža stratešku orijentaciju upravljanja rizicima za sve vrste rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju te koje je ocijenila kao materijalno značajne rizike.

U skladu sa utvrđenim značajnijim grupama rizika Banka propisuje odgovarajuće politike upravljanja rizicima.

Strategijom su definisani:

- (a) ciljevi i osnovni principi preuzimanja i upravljanja rizicima Banke,
- (b) pristup upravljanju rizicima i tolerancija Banke prema riziku (engl. risk appetite and capacity), u skladu sa strateškim poslovnim ciljevima Banke,
- (c) pregled svih rizika kojima je banka izložena ili bi mogla biti izložena u poslovanju,
- (d) osnovni principi internog procesa procjene adekvatnosti kapitala Banke (u daljem tekstu: ICAAP, engl. internal capital adequacy assessment process).

Operacionalizacija Strategije u okviru redovnog poslovanja Banke se provodi posredstvom odgovarajućih internih akata kojima se pokriva segment upravljanja rizicima. Politikama za upravljanje rizicima se minimalno uređuje:

- način organizovanja upravljanja rizicima, sa jasnim odgovornostima zaposlenika za upravljanje rizicima u Banci,
- način procjene profila rizika Banke i metodologija za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je Banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena,
- metodologija testiranja otpornosti na stres, uključujući mjere i postupke u slučajevima nepovoljnih rezultata stres testova,
- mjere za ublažavanje pojedinačnih rizika, koje uključuju mjere prihvatanja, reduciranja, diverzifikacije, transfera i izbjegavanja rizika koje je banka identifikovala i izmjerila ili procijenila, te pravila za primjenu tih mjera,
- način praćenja i kontrole pojedinačnih rizika, uključujući uspostavljanje odgovarajućih limita,
- postupci i mjere u slučajevima da dođe do odstupanja u primjeni Strategije, politika, procedura i postupaka predviđenih internim aktima Banke, kao i u slučajevima vanrednih i kriznih situacija.

Banka je uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava da se upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena po osnovu svih poslovnih aktivnosti, koji je srazmjeran prirodi, obimu i složenosti poslovanja Banke. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima obezbjeđuje da rizični profil bude u skladu sa utvrđenom sklonosti ka rizicima, odnosno rizičnom profilu Banke i Poslovnom politikom i strategijom Banke.

Uvažavajući Poslovnu politiku i strategiju i ostvarene parametre i pozicije rizika za 2018. godinu, u kontekstu regulatornih zahtjeva i propisanih ograničenja pojedinačno značajni rizici za Banku su kreditni rizik, koncentracijski rizik, rizik likvidnosti, operativni rizik, valutni rizik i kamatni rizik.

Posebna pažnja se posvećuje upravljanju koncentracijama unutar kreditnog rizika. Ukupna izloženost tržišnom riziku ne može uticati na strateško poslovanje i izlaganje Banke.

Zbog specifične vlasničke strukture i uloge servisne Banke, profitabilnost se ne postavlja kao primarni cilj u poslovanju. Banka zadovoljava trenutne i očekivane zahtjeve u vezi sa kapitalom, za period primjene Poslovne strategije. Trenutna i očekivana usklađenost ne isključuje potrebu daljnjeg jačanja upravljanja rizicima i kapitalom.

Pokazatelji rizika definisani Izjavom o sklonosti Banke ka preuzimanju rizika prate se kvartalno i mjesečno, te se o vrijednostima istih izvještava Uprava i Nadzorni odbor Banke.

3.2. OPŠTE KVALITATIVNE INFORMACIJE O CILJEVIMA I POLITIKAMA PREMA KATEGORIJI RIZIKA

Interna klasifikacija rizika koju Banka primjenjuje u svom poslovanju odgovara veličini, prirodi, obimu i složenosti aktivnosti Banke.

Značajnim rizicima se smatraju rizici koji se uključuju u izračun adekvatnosti kapitala, dok se značajnost ostalih rizika utvrđuje analizom kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja.

Utvrđivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena, kao i utvrđivanje materijalne značajnosti rizika, zasniva se na sveobuhvatnoj procjeni postojećih i potencijalnih izvora rizika (proizvodi, aktivnosti, procesi i sistemi), finansijskog stanja Banke i procjeni eksternog okruženja u kojem Banka obavlja svoju aktivnost.

Analiza rizika se radi na osnovu matrice rizika. Za potrebe upravljanja rizicima Banka primjenjuje definicije rizika propisane Zakonom, Odlukom o upravljanju rizicima i Strategijom. U postupku ocjenjivanja internih kapitalnih zahtjeva koristi se Matrica rizika.

Indikatori rizika se koriste za specificiranje strukture rizika i predstavljaju osnovu u određivanju značajnosti pojedine vrste rizika. U matrici rizika za sve identifikovane rizike dodijeljeni su odgovarajući kvantitativni i/ili kvalitativni indikatori. Ocjena značajnosti uzima u obzir efekte na strani finansijskog rezultata, odnosno poslovanja Banke, a s druge strane posmatra se frekvencija realizacije određene vrste rizika.

Tabela rizika ispod prikazana predstavlja pregled svih rizika, u skladu sa definicijama iz relevantnih regulatornih propisa. Tabela sadrži:

- Rizike relevantne za Banku, koji se ocjenjuju kao pojedinačno značajni, ostali značajni ili neznačajni za Banku i
- Rizike koji nisu relevantni za Banku, obzirom da Banka po osnovu svojih bilansnih i vanbilansnih pozicija nije izložena istim.

Svi pojedinačno značajni rizici imaju procjenu internog kapitala u skladu sa kvantitativnom metodom koja je obrazložena u postupku procjene.

Neznačajni rizici za Banku ne podrazumjevaju kvantificiranje internih kapitalnih zahtjeva, obzirom da se za iste koriste druge mjere kontrole i smanjenja rizika.

Spektar svih materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena predstavlja profil rizika Banke.

Rb	Vrste rizika	Ocjena značajnosti rizika
1	Kreditni rizik	Pojedinačno značajan
2	Koncentracijski rizik	Pojedinačno značajan
3	Rizik likvidnosti	Pojedinačno značajan
4	Operativni rizik (uključuje i pravni rizik i cyber rizik)	Pojedinačno značajan
5	Tržišni rizik (valutni rizik)	Pojedinačno značajan

6	Kamatni rizik	Pojedinačno značajan
7	Rezidualni rizik	Ostali značajni
8	Rizik prekomjerne finansijske poluge	Ostali značajni
9	Reputacijski rizik	Ostali značajni
10	Rizik eksternalizacije	Ostali značajni
11	Rizik profitabilnosti	Ostali značajni
12	Strateški rizik	Ostali značajni
13	Rizik zemlje	Ostali značajni
14	Poslovni rizik	Ostali značajni
15	Rizik kapitala	Ostali značajni
16	Rizik usklađenosti	Ostali značajni
17	Valutno inducirani kreditni rizik	Neznačajan
18	Upravljački rizik	Neznačajan
19	Rizik ulaganja	Neznačajan
20	Rizik finansiranja likvidnosti	Neznačajan
21	Rizici koji proizlaze iz novih proizvoda, usluga ili sistema	Neznačajan
22	Rizik namirenja	Nije relevantan za banku
23	Rizik tržišne likvidnosti	Nije relevantan za banku
24	Političko-ekonomski rizik	Nije relevantan za banku
25	Rizik transfera	Nije relevantan za banku
26	Rizik slobodne isporuke	Nije relevantan za banku
27	Migracijski rizik	Nije relevantan za banku

Tabela 1 – Vrste rizika

3.2.1. KREDITNI I KONCENTRACIJSKI RIZIK

Banka teži porastu kreditne aktive, kao osnovnog izvora prihoda, istovremeno težeći ka diverzifikaciji portfolija, širenjem baze klijenata, kao i kroz povećanje učešća segmenta fizičkih lica. Banka je definisala pouzdan proces odobravanja kredita kroz analizu klijenata, te će korištenjem restriktivne kreditne politike i zahtjevima za povećanim kreditnim bonitetom i nivoom obezbjeđenja plasmana pokušati minimizirati nastanak kreditnih rizika.

U upravljanju kreditnim rizikom posebna pažnja se posvećuje kvalitetu aktive i pokazateljima kvalitete za koje je uspostavljeno kontinuirano praćenje i izvještavanje. Sistem izvještavanja uključuje niz pokazatelja rizičnosti poslovanja kao što su kašnjenja po portfolijima i klijentima, izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, trošak ispravki vrijednosti, pokrivenost plasmana u statusu neizmirenja obaveza, stopa kredita u statusu neizmirenja obaveza, kretanje ostalih risk parametara i slično.

Planom oporavka definisani su pokazatelji područja kvaliteta aktive koje Banka prati, te nivoe ranog upozorenja i pokretanja opcija oporavka.

Izabrani pokazatelji su učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima i pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti.

Banka na izvještajni datum u svom portfoliju nema VIKR (velikih izloženosti kreditnom riziku), a postojeće koncentracije kreditnih izloženosti Banke nastale su kao rezultat potrebe za ubrzanim razvojem poslovanja kao i, ograničenih potencijala tržišta (nedostatka bonitetnih klijenata u segmentu

mikro, malih i srednjih preduzeća). Ubrzano smanjivanje koncentracija bi imalo negativne efekte na redovne prihode Banke bez mogućnosti trenutne zamjene drugim prihodima/klijentima.

Ročna struktura izvora finansiranja imala je uticaja na pristup formiranju kreditne aktive i na koncentracije kratkoročnih izloženosti prema privredi. Značajan dio portfolija izloženosti prema pravnim licima je u vidu kratkoročnih (revolving) kredita. Također, tržište je usmjereno na kratkoročno kreditiranje (tražnja) zbog trenda smanjivanja kamatnih stopa na kredite sa kraćim rokovima otplate ili uz znavljanje izloženosti (revolving). Ponašanje tržišta je i u vezi sa usporenim novčanim tokovima i nelikvidnošću dijela privrede.

U periodu primjene Poslovne strategije za koncentracije kreditnih izloženosti kao cilj je postavljeno smanjenje udjela 15 najvećih kreditnih izloženosti (grupa povezanih lica) u ukupnom portfoliju do 30%.

S ciljem ovladavanja kreditnim rizikom utvrđeni su prihvatljivi instrumenti osiguranja potraživanja te uspostavljeni odgovarajući limiti:

- disperzija rizika prema segmentima poslovanja;
- disperzija rizika prema granama industrije;
- disperzija rizika prema regijama;
- limiti ulaganja u vrijednosne papire.

Odbor za upravljanje kreditnim rizikom odnosno Uprava Banke, unutar općih limita, može definisati niže limite u cilju efikasnog upravljanja portfolijom, limitima i rizicima.

Mjerenje odnosno procjenjivanje izloženosti kreditnom riziku obuhvaća nekoliko segmenata:

- procjena kreditnog rizika plasmana (prije odobrenja),
- redovni godišnji finansijski monitoring,
- naknadni monitoring (uslovljeni, inicirani ili djelimični) ,
- procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana,
- izračun regulatornog i internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik.

Procjena kreditnog rizika i provođenje finansijskog monitoringa se obavlja od strane Sektora za upravljanje rizicima (Odjel za upravljanje kreditnim rizikom i Odjel za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja) i Sektora za poslovanje sa klijentima.

U kreditnom procesu, osim ova dva navedena organizaciona dijela, učestvuju Sektor za informaciono-komunikacione tehnologije i opšte poslove i Odjel za pravne poslove.

Procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana se vrši od strane kontrolne funkcije upravljanja rizicima - Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti. Proces procjene ispravki vrijednosti i rezervisanja podrazumjeva klasifikaciju plasmana i obračun rezervisanja u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka te procjenu ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana u skladu sa MSFI 9.

Klasifikacija prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka se vrši uzimajući u obzir (najmanje) sljedeće elemente:

- Poštivanje rokova u izvršavanju obaveza prema Banci;
- Ugovoreni instrumenti obezbjeđenja kredita;
- Finansijsko i ekonomsko stanje klijenta bazirano na praćenju klijenta od momenta odobravanja;
- Uočene poslovne i moralne osobine klijenta (direktora i/ili vlasnika);
- Dosadašnja iskustva u saradnji i izvršavanju obaveza od strane klijenta i
- Očigledni napor klijenta da prevaziđe teškoće u poslovanju.

Klasifikacija finansijskih instrumenata, procjena ispravki vrijednosti i rezervisanja plasmana u skladu sa MSFI 9 Banka vrši prema Uputstvu za finansijske instrumente, klasifikaciju, mjerenje i utvrđivanje

poslovnih modela i Internoj metodologiji za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive.

Da bi se utvrdila kategorija finansijske imovine, MSFI 9 zahtijeva da se sva finansijska sredstva, osim kapitalnih instrumenata i derivata, procjenjuju na osnovu kombinacije poslovnog modela entiteta za upravljanje imovinom i karakteristika ugovorenih novčanih tokova instrumenata.

Kategorije finansijske imovine u okviru MRS 39 (finansijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak (FVPL), finansijska imovina raspoloživa za prodaju, ulaganja koja se drže do dospelja i krediti i potraživanja) su prvom primjenom MSFI 9 zamijenjene sa:

- Dužnički instrumenti po amortizovanom trošku,
- Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI) sa kumulativnim dobitima i gubicima reklasifikovanim u bilans uspjeha prilikom prestanka priznavanja,
- Vlasnički instrumenti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit dobitaka (FVOCI), bez opcije recikliranja dobitaka i gubitaka kod prestanka priznavanja
- Finansijska imovina (FVPL).

01.01.2018. godine Banka je izvršila reklasifikaciju u novu kategoriju jedino stavke vrijednosnih papira (vlasnički i dužnički papiri) koji su prema MRS 39 bili klasifikovani kao finansijska imovina raspoloživa za prodaju (AFS), a po MSFI 9 klasifikovani u kategoriju finansijske imovine čija se fer vrijednost mjeri kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOSD).

Usvajanje MSFI 9 je u osnovi promijenilo računovodstvo Banke vezano za kreditne gubitke tako što se MRS 39 pristup zasnovan na nastalim gubicima („incurred loss“, eng.) zamijenio sa pristupom očekivanih kreditnih gubitaka (ECL-„expected credit loss“, eng.).

MSFI 9 zahtijeva od Banke da proknjiži očekivane kreditne gubitke (ECL) za sve kredite i ostale finansijske instrumente koja se ne drže po FVPL, kao i za ugovore o finansijskim garancijama.

Rezervisanje je zasnovano na ECL-u povezanim sa vjerovatnoćom neizvršenja obaveza u narednih dvanaest mjeseci osim ako nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika nakon inicijalnog nastanka. Ukoliko finansijsko sredstvo zadovoljava definiciju kupljene ili stvorene finansijske imovine umanjene za kreditne gubitke (POCI), rezervisanje se zasniva na promjeni ECL-a tokom životnog vijeka tog sredstva. Sa datumom Izvještaja Banka nema finansijske imovine koja zadovoljava definiciju POCI.

U skladu sa metodologijom, proces mjerenja umanjenja vrijednosti (ECL) podrazumijeva sljedeće korake:

1. segmentacija portfolija u homogene skupine,
2. podjela portfolija na faze kreditnog kvaliteta (faze kreditnog kvaliteta 1, 2 i 3),
3. određivanje načina procjene umanjenja vrijednosti (grupna ili individualna).

Za portfolio stanovništva izvršena je podjela u homogene grupe kako slijedi:

- krediti stanovništvu,
- krediti stanovništvu pokriveni 100% depozitom,
- kreditne kartice,
- prekoračenja po tekućim računima i
- krediti za koje su zbog nemogućnosti oporavka ispravke vrijednosti određene na nivou izloženosti.

Portfolio kreditnih izloženosti pravnih lica segmentiran je na sljedeće homogene skupine proizvoda:

- dugoročni (dugoročni krediti) i
- kratkoročni (kratkoročni krediti, revolving krediti, business kartice).

Sa prvom primjenom MSFI 9 cijela finansijska aktiva je raspoređena u faze kreditnog kvaliteta. Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjenje vrijednosti prema Metodologiji raspoređuju se u fazu 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno

priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednost imovina se raspoređuje u fazu 2. Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti (status neizmirenja obaveza) raspoređena je u fazu 3.

Način procjene podrazumijeva grupnu ili individualnu procjenu umanjenja vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u fazu 3 (status default).

Pojedinačno značajna izloženost je izloženost koja prelazi sljedeće pragove značajnosti:

- izloženosti fizičkim licima: 25.000,00 KM
- izloženosti pravnim licima: 0,00 KM
- izloženosti prema centralnim, regionalnim vladama i institucijama: 0,00 KM.

Banka status neizmirenja obaveza utvrđuje na nivou klijenta, tj. dužnika za sve izloženosti. Tokom pojedinačne procjene umanjenja vrijednosti svaki ugovor klasifikovan kao pojedinačno značajan se analizira kako bi se odredilo postojanje objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti.

Banka će kao dokaz smanjenja kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja (prelaz iz faze 1 u fazu 2) koristi sljedeće pokazatelje:

- kašnjenje po materijalnom (Basel II) brojaču veće od 30 dana na dan obračuna,
- kategorizacija u kategoriju B prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka,
- restrukturiranje izloženosti koje je u vezi sa povećanjem kreditnog rizika,
- klijent je na listi posmatranja zbog određenih kvalitativnih faktora (watch lista).

Dokazi smanjenja kvaliteta mogu se opovrgnuti isključivo ukoliko postoje razumne i dostupne informacije koje ukazuju da postoji značajno povećanje kreditnog kvaliteta.

Prelaz iz faze 3 u fazu 1 je moguć, ali tek protokom Metodologije definisanog perioda za raspored u fazu 2 u kojem instrument iskazuje smanjen kreditni rizik.

Umanjenje vrijednosti ECL se obračunava primjenom risk parametara PD, CR i LGD na izloženost (EAD – exposure at default).

PD parametar se na nivou pojedine izloženosti može interpretirati kao vjerovatnoća da će pojedina transakcija odnosno klijent u datom vremenskom periodu ispuniti definiciju statusa neizmirenja obaveza ili drugim riječima, da će na pojedinačnom nivou biti identifikovan događaj gubitka. Zato se za transakcije/klijente koji se već nalaze u defaultu pretpostavlja da je PD jednak 1.

CR parametar, kao dio LGD parametra je stopa oporavka i daje informaciju o tome koji je dio transakcija/klijenata koji su bili u statusu neizmirenja obaveze, izašao iz tog statusa na prirodan način (bez naplate od kolaterala) tokom datog vremenskog perioda od t mjeseci, gdje se t naziva i vremenski horizont CR parametra. Tada izraz $1 - CR$ predstavlja dio izloženosti koja zadovoljava status neizmirenja obaveza, a koji neće biti naplaćen na prirodan način u datom vremenskom periodu.

LGD stopa obuhvata očekivani povrat iz sljedećeg:

- novčani tokovi od depozita,
- novčani tokovi od kolaterala/nekretnine (procjenjena ostvariva vrijednost), ograničeni do visine izloženosti uz pretpostavku realizacije kroz period definisan ATR parametrom, svedeni na sadašnju vrijednost oporavka
- novčani tokovi koji nisu vezani uz kolaterale, a rezultiraju izlaskom iz statusa neizmirenja obaveza (ovi tokovi su modelirani CR parametrom).

Pojedinačna osnova za fazu 3 podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti.

Inputi za klasifikaciju i procjenu ispravki vrijednosti i rezervisanja se obezbjeđuju od strane Sektora za upravljanje rizicima i Sektora za poslovanje sa klijentima, na osnovu kojih se provode ispravke vrijednosti i rezervisanja na plasmane.

Kontrolna funkcija upravljanja rizicima je zadužena za:

- kontrolu, praćenje i izvještavanje o limitima kreditnih izlaganja;
- validaciju risk parametra koji se koriste u izračunu ispravki vrijednosti;
- validaciju ostalih elemenata interne metodologije za mjerenje umanjenja vrijednosti finansijske aktive;
- izračun internog kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik;
- kontrolu vrijednosti rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- izradu stres testova za kreditni rizik.

Odbor za upravljanje kreditnim rizikom je dužan da prati izloženost Banke rizicima koji proizilaze iz strukture portfolija, kao i da predlaže mjere za upravljanje kreditnim rizikom. U ovom smislu, Odbor daje ključnu podršku Upravi Banke kod upravljanja rizicima u nadležnosti ovog Odbora.

3.2.2. RIZIK LIKVIDNOSTI

Upravljanje rizikom likvidnosti uz upravljanje kreditnim rizikom jedan je od najvažnijih segmenata poslovanja Banke.

Banka redovno priprema i analizira izvještaje o izloženosti Banke riziku likvidnosti uz kvantificiranje ciljanih nivoa, testiranje otpornosti na stres i analizu internih pokazatelja likvidnosti. Pored navedenog Banka poduzima mjere ka diverzifikaciji izvora finansiranja, obezbjeđenju dugoročnih izvora finansiranja, te namjenskih kreditnih linija smanjujući izloženost riziku likvidnosti.

U upravljanju rizikom likvidnosti uspostavljen je interni limit za koeficijent pokrića likvidnosti na nivou od 110% kao indikator ranog upozorenja koji se smatra granicom nastanka krizne situacije sa stanovišta likvidnosti i znak da se poduzimaju odgovarajuće aktivnosti.

Vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza propisana minimalnim standardima za vremenske horizonte od 30, 90 i 180 dana. Banka kontinuirano ostvaruje ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Uvažavajući značajnost ovog rizika, Banka je za rizik likvidnost sačinila odvojen dokument Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti.

Planom oporavka definisani su pokazatelji područja likvidnosti koje Banka smatra ključnim:

- ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana,
- ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 90 dana,
- koeficijent pokrića likvidnosti (LCR),
- koncentracije u novčanim sredstvima i izvorima sredstava.

Proces upravljanja likvidnosti putem izvještaja likvidnosti te praćenja referentnih omjera/limita se vrši od strane Odjela za sredstva. Navedeni organizacioni dio vrši kontrolu izračuna pokazatelja pozicije likvidnosti.

Odjel za kontrolu rizika i usklađenosti je zadužen za:

- kontrolu propisanih limita;
- provođenje stres testova u skladu sa Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom je odgovoran za upravljanje rizikom likvidnosti, te analizira likvidnosnu poziciju kao i provođenje strateških smjernica u odnosu na definisane planove.

Opšti standardi kontrole i upravljanja rizikom likvidnosti su definisani u internim aktima koji se redovno prate i ažuriraju.

U cilju upravljanja rizikom likvidnosti Banka:

- izdvaja obaveznu rezervu u skladu sa Odlukom o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezerve („Službeni glasnik BiH“, 30/16,48/16 i 27/19)
- sastavlja Plan za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti (eng. Contingency Funding Plan – CFP), koji propisuje Odluka o upravljanju rizikom likvidnosti banke ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/17) - CFP obezbjeđuje koristan okvir za upravljanje u privremenim i dužim prekidima likvidnosti usljed kojih Banka ne bi bila u mogućnosti da finansira pojedine ili sve svoje aktivnosti pravovremeno ili po opravdanom trošku;
- sastavlja Plan oporavka Banke koji sumira kako Banka planira da ponovo uspostavi održivo poslovanje u slučaju realizacije ozbiljne finansijske krize.

3.2.3. OPERATIVNI RIZIK

Kod izlaganja operativnom riziku cilj Banke je da se zadržava umjeren nivo izlaganja. Za sve transakcije, odnosno scenarije koji mogu rezultirati gubitkom iznad nivoa od 1% regulatornog kapitala uspostavljaju se posebne mjere upravljanja, dodatne kontrole i zahtjevi u dizajniranju internih kontrola. U dosadašnjem periodu Banka nije imala značajnih gubitaka operativnog rizika.

Banka ima uspostavljeno redovno praćenje izvještavanja o izloženostima operativnom riziku, te se kontinuirano vrši edukacija svih relevantnih organizacionih nivoa i segmenata upravljanja Bankom. Sistem odgovornosti i organizacije uspostavljen je na način koji omogućava da se efikasno odgovori na uočene potencijalne uzroke i izvore događaja, da se Banka obezbijedi od potencijalnih katastrofalnih rizika kroz sistem osiguranja, te da se unaprijed poslovne prakse kojim se smanjuje frekventnost događaja koji se javljaju u svakodnevnom poslovanju.

U oblasti cyber rizika uspostavljene su mjere zaštite informacionog sistema od napada putem internetske mreže ili drugih eksternih mreža. Rizik je (između ostalog) kontrolisan na način da su definisana rješenja za održavanje kompletnog i ažurnog registra te pregleda vanjskih mrežnih tačaka konekcije (internet aplikacije, wi-fi, udaljeni pristup i sl.). Definisano je upravljanje i nadzor nad sigurnosnim mjerama (firewall, proxy serveri, antivirus i sl.) uspostavljenim u cilju zaštite dolaznog i odlaznog mrežnog saobraćaja i vanjskih mrežnih konekcija, segmentiranje mreže, praćenje mrežnog prometa i analiza zapisa.

Redovno se analiziraju i bilježe događaji iz područja pokrenutih sudskih sporova protiv Banke kao mjera kontrole pravnog rizika.

Aдекватnim upravljanjem operativnim rizikom Banka mitigira i rizik eksternalizacije koji proizilazi iz ugovornog povjeravanja obavljanja aktivnosti pružaoциma usluga.

Upravljanje operativnim rizikom se vrši od strane Sektora za upravljanje rizicima/Odjel za operativne rizike i sigurnost informacija.

Odbor za upravljanje operativnim rizikom je zadužen za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje operativnim rizikom. Odbor je dužan da prati izloženost Banke rizicima koji proizlaze iz poslovnih procesa, sistema, strukture i kvalitete uposlenika, okruženja, kao i da predlaže mjere za upravljanje operativnim rizikom. U ovom smislu, Odbor daje ključnu podršku Upravi Banke kod upravljanja rizicima u nadležnosti ovog Odbora.

Kontrola rizika se vrši od strane Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti, u skladu sa godišnjim planom ove kontrolne funkcije.

3.2.4. VALUTNI RIZIK

Banka izloženost ovom riziku svodi na minimum kroz usklađivanje aktive i pasive, odnosno svođenje neto pozicije na minimum svih valutnih pozicija (osim EUR i KM). Na ovaj način efekat na pozicije bilansa uspjeha i izloženost riziku po ovom osnovu je minimalan.

Odjel za sredstva je odgovoran za:

- dnevno praćenje usklađenosti devizne aktive i pasive banke, odnosno visinu otvorenih individualnih deviznih pozicija i ukupne devizne pozicije banke u odnosu na priznati kapital,
- operativno upravljanje deviznim aktivnostima
- predlaganje rješenja i novih aktivnosti na unaprijeđenju upravljanja deviznim rizikom.

Odjel za kontrolu rizika i usklađenosti odgovoran je za:

- razvoj i implementaciju metodologije i alata kontrole deviznog rizika,
- praćenje, analizu, limitiranje, mjerenje, eskalacije deviznog rizika,
- izradu scenario analiza, „stress“ testova.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja deviznim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, historijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,
- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na deviznu poziciju analizira uzroke i posljedice

3.2.5. KAMATNI RIZIK

Banka dio poslovanja finansira iz nekamatnih sredstava što dovodi do manje neusklađenosti perioda preugovaranja kamatno osjetljive aktive i pasive. Banka planira da u narednom periodu diversifikacijom izvora finansiranja i obezbjeđivanjem dugoročnijih izvora finansiranja dodatno smanji nivo izloženosti kamatnom riziku.

Razvoj i implementacija metodologije i alata kontrole kamatnog rizika, te usklađivanje sa zahtjevima regulatora se vrši od strane Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) dužan je da:

- prati adekvatnost upravljanja kamatnim rizikom,
- predlaže ograničenja i limite, ključne indikatore rizika, a na osnovu regulatornih zahtjeva, historijskih podataka, trenutnog stanja i projekcija (simulacija), itd,
- prati usklađenost aktive i pasive, predlaže odgovarajuće mjere na osnovu izvještaja Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti, a za eventualnu neusklađenost koja ima uticaj na poziciju kamatnog rizika analizira uzroke i posljedice.

3.2.6. REZIDUALNI RIZIK

Banka svrstava rezidualni rizik u ostale značajne rizike. Vodeći se odredbama Odluke o izračunavanju kapitala odjeljak V. tehnike umanjenja kreditnog rizika i definicijom rezidualnog rizika prema Odluci o upravljanju rizicima u banci, Banka posjeduje tehnike umanjenja kreditnog rizika. Banka u samom procesu odobrenja izloženosti i procjene vrijednosti tehnika umanjenja rizika pristupa sa oprezom čime se nastoje mitigirati efekti rezidualnog rizika.

Iako u dosadašnjem periodu nije bilo smanjenja efikasnosti tehnika umanjenja rizika za ove izloženosti u odnosu na njihovu inicijalnu procjenu, Banka ocjenjuje rizik kao relevantan te ga svrstava u ostale značajne rizike

3.2.7. RIZIK PREKOMJERNE FINANSIJSKE POLUGE

Banka iskazuje visoku iskorištenost finansijske poluge zbog specifičnog poslovanja koje podrazumijeva visoko učešće a vista depozita, koji se na strani aktive drže u vidu novčanih sredstava. Navedeno ne predstavlja značajniju prepreku poslovanju Banke, s obzirom da je moguće u kratkom periodu izvršiti korekciju iznosa sredstava, ali može predstavljati ograničavajući faktor planiranom rastu kreditno-garancijskog potencijala Banke, te se iz navedenog razloga svrstava u ostale značajne rizike.

3.2.8. REPUTACIJSKI RIZIK

Banka u toku 2018. godine nije imala događaja koji bi proizveli gubitak povjerenja u integritet banke, a do kojeg dolazi zbog nepovoljnog javnog mišljenja o poslovnoj praksi Banke, koje proizilazi iz aktivnosti banke, poslovnih veza banke sa pojedinačnim klijentima ili aktivnosti članova organa banke, neovisno o tome postoji li osnova za takvo javno mišljenje.

3.2.9. RIZIK EKSTERNALIZACIJE

Rizik eksternalizacije posmatra se u kategoriji ostalih značajnih rizika, obzirom da se u izdvajanju kapitalnih zahtjeva za operativni rizik uključuje rizik eksternalizacije (operativni rizik povezan s informacionim sistemom). Najznačajnija eksternalizacija Banke po osnovu koje bi mogli biti proizvedeni gubici je eksternalizacija informacionog sistema.

3.2.10. RIZIK PROFITABILNOSTI

Banka na osnovu pristupa ciljnim grupama klijenata i tržišne strategije nastoji unaprijediti procese koji za rezultat imaju ostvarivanje redovnih prihoda. Uz povećanje efikasnosti i dinamičan pristup razvoju i prodaji proizvoda i usluga, Banka pokušava ostvariti rast operativne profitabilnosti.

Cilj Banke je postizanje dugoročne profitabilnosti i otpornosti na gubitke koji mogu nastati kao rezultat vanrednih nepovoljnih događaja. Aktivnosti koje Banka provodi u tom cilju su smanjenje kreditnih koncentracija, diversifikacija prihoda (po osnovu poslovanja sa privredom, stanovništvom, od ulaganja u vrijednosne papire, transakcijskih poslova), optimiziranje poslovne mreže, saradnja sa državom i državnim institucijama, adekvatno upravljanje troškovima.

3.2.11. STRATEŠKI RIZIK

Postojeća vlasnička struktura može predstavljati ograničenje kod pribavljanja povoljnih izvora finansiranja (kreditne linije) ili uspostavljanja drugih oblika saradnje. Strateški rizik se dovodi i u vezu sa mogućnostima uspostavljanja adekvatnog korporativnog upravljanja u pravnim subjektima gdje je dominantan udio državnog kapitala u vlasničkoj strukturi.

3.2.12. RIZIK ZEMLJE

Izloženost Banke riziku drugih zemalja može se vezati za novčana sredstva koja se drže na tekućim računima stranih banaka. Rizik je minimiziran adekvatnim procedurama identifikacije rizika druge ugovorne strane, a Banka održava odgovarajući nivo ispravki vrijednosti na osnovu procjene očekivanih

gubitaka po osnovu izloženosti riziku države. U skladu sa navedenim, rizik se raspoređuje u ostale značajne rizike.

3.2.13. POSLOVNI RIZIK

Banka iskazuje stabilan nivo poslovnih aktivnosti, gdje se poduzimaju aktivnosti za proširenjem i diverzifikacijom poslovnih prihoda. S obzirom na strukturu plasmana, izvora sredstava i kapitala. Banka je u poziciji da u odgovarajućem nivou mitigira eventualna pogoršanja tržišnog okruženja.

3.2.14. RIZIK KAPITALA

Banka zadovoljava trenutne i očekivane zahtjeve u vezi sa kapitalom, a za period primjene Poslovne strategije. U skladu sa Poslovnom strategijom, trenutna i očekivana usklađenost ne isključuje potrebu daljnjeg jačanja upravljanja rizicima i kapitalom (razvoj strategija u skladu sa Zakonom i potrebama poslovanja).

3.2.15. RIZIK USKLAĐENOSTI

Banka je uspostavila sistem kontrolnih funkcija u skladu sa minimalnim standardima Zakona i Odluke o kontrolnim funkcijama. S obzirom na veličinu Banke i porast obima zakonske i podzakonske regulative i regulatornih zahtjeva rizik se raspoređuje u ostale značajne rizike.

3.3. POLITIKE, PROCEDURE I PROGRAMI KOJIM SE DEFINIŠE SISTEM ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA

1. Kreditna politika - utvrđuje temeljne principe odobravanja, korištenja, povrata i kontrole kreditnih plasmana u Banci, definiše interne limite vezane za ročnost, izloženost i disperziju kreditnog portfolija. Ovim dokumentom su definisani i limiti vezani za koncentracijski rizik,
2. Program za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive Banke – utvrđuje principe upravljanja kreditnim rizikom i klasifikacije aktive,
3. Metodologija za mjerenje umanjenja vrijednosti kredita i ostale finansijske aktive – definiše način mjerenja i proces izračuna umanjenja vrijednosti,
4. Politika upravljanja velikim izloženostima – definiše pojam povezanih lica, upravljanje velikim izloženostima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ograničenja izloženosti,
5. Politika za poslovanje sa licima u posebnom odnosu sa Bankom i dodjelu kredita uposlenicima Banke – određuje minimalne standarde za poslovanje Banke sa licima u posebnom odnosu sa Bankom kao i uslove dodjele kreditima uposlenicima Banke,
6. Politika kolateralna - definiše opće principe upravljanja kolateralima u Banci,
7. Program za upravljanje deviznim rizikom sa politikama i procedurama - u svrhu valutne usklađenosti aktive i pasive utvrđuju se ciljevi i principi, ograničenja izlaganja deviznom riziku i ovlaštenja,
8. Strategija upravljanja rizikom likvidnosti Banke - definiše pristup likvidnosti koji osigurava Banci da se očuva finansijska snaga Banke i njena sposobnost da u svakom trenutku obezbijedi adekvatan stepen likvidnosti čak i u situacijama koje mogu nastati iznenada i neočekivano,
9. Politika za upravljanje rizikom likvidnosti Banke - utvrđuje minimalne kvalitativne zahtjeve koje je Banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja rizikom likvidnosti, kao i minimalni kvantitativni zahtjevi u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti, osiguranja stabilnih izvora finansiranja i korištenja dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti,
10. Politika za upravljanje kamatnim rizikom bankarskoj knjizi - uspostavlja principe i standarde upravljanja kamatnim rizikom u Banci,
11. Procedura za implementaciju novih i izmjene postojećih proizvoda – odnosi se na rizike koji proizlaze iz novih proizvoda, usluga ili sistema. Dokumentom se utvrđuju kriteriji i postupci koji se odnose na nove proizvode, usluge ili sisteme,

12. Politika interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) - dokumentom se utvrđuju postupci u procesu interne procjene adekvatnosti kapitala,
13. Metodologija postupka procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala Banke ICAAP – definiše postupak Banke u procesu procjene internog kapitala,
14. Program za upravljanje operativnim rizikom – definiše osnovne elemente i aktivnosti u vezi sa upravljanjem operativnim rizikom u Banci kojima je ona izložena, a dosljedna praksa Banke treba da bude utvrđivanje, analiza i procjena ovih rizika svojstvenih svim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima,
15. Program za upravljanje rizicima eksteralizacije – definiše način preuzimanja, praćenja, kontrole i upravljanja rizicima eksteralizacije prilikom ugovornog povjeravanja obavljanja aktivnosti Banke vanjskim izvođačima,
16. Program kontrolne funkcije upravljanja rizicima Banke – definiše način rada, poslove, organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije upravljanja rizicima,
17. Program praćenja usklađenosti poslovanja – definiše način rada, poslove, organizacionu strukturu i položaj kontrolne funkcije praćenja usklađenosti poslovanja,
18. Metodologija rada kontrolne funkcije upravljanja rizicima – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika u poslovnim procesima i aktivnostima,
19. Metodologija rada kontrolne funkcije praćenja usklađenosti – reguliše područje upravljanja i praćenja rizika usklađenosti u poslovnim procesima i aktivnostima,
20. Politika i program upravljanja sistemom interne kontrole – dokumentom se definišu ključni principi i proces upravljanja sistemom interne kontrole,
21. Plan oporavka - dokument kojim se uspostavljaju mjere koje će Banka primijeniti u slučaju značajnog pogoršanja njenog finansijskog stanja, s ciljem ponovnog uspostavljanja održivog poslovanja i odgovarajućeg finansijskog položaja Banke.

Dokumentima u nastavku su definisani zadaci i odgovornosti odbora Uprave Banke:

1. Politika odbora za upravljanje aktivom i pasivom,
2. Politika odbora za upravljanje kreditnim rizikom i
3. Politika odbora za upravljanje operativnim rizikom.

3.4. SISTEM IZVJEŠTAVANJA O RIZICIMA I NAČINI MJERENJA RIZIKA

Sistem internih kontrola u Banci provodi se kroz skup metoda i postupaka ugrađenih u organizacionu strukturu i procese Banke, sa ciljem preventivnog djelovanja, sprečavanja i otkrivanja prevara i pogrešaka u radu, usklađenosti sa zakonskim propisima i ostalom regulativom i osiguranje tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih evidencija i pravovremene pripreme vjerodostojnih finansijskih informacija. Interne kontrole se provode od strane Uprave, rukovodstva i svih zaposlenih kao kontinuirana aktivnost, na svim nivoima Banke.

Relevantni organizacioni dijelovi i upravljački organi Banke aktivno su uključeni u proces upravljanja i kontrole rizika na slijedeći način:

- Odjel za planiranje i finansijski kontroling i MIS na dnevnoj bazi dostavlja izvještaj o promjenama na pozicijama bilansa stanja i bilansa uspjeha, a na mjesečnom nivou se analiziraju odstupanja od planiranih veličina što je osnova za kontrolne indikatore o promjeni u nivou rizika,
- Odjel za sredstva na dnevnoj osnovi izvještava Upravu o promjenama u nivou likvidnosti, poziciji deviznog rizika, te u slučaju značajnijih neplaniranih odliva sredstava o efektu na pozicije likvidnosti, a na mjesečnom nivou članovi Uprave Banke uključeni su u rad ALCO Odbora,
- Odjel za kontrolu rizika i usklađenosti na mjesečnom nivou Upravu dostavlja pregled omjera i promjena u nivou kreditno-garancijskog portfolija, odnosno kreditnog rizika, izvještaj o kreditnim koncentracijama, izvještaj o kamatnom riziku, te stres scenarije pozicije likvidnosti za ALCO Odbor.
- Na kvartalnom nivou sve kontrolne funkcije prezentiraju Upravi izvještajem o izvršenim kontrolama rizika koji se dostavljaju u daljnjoj proceduri Odboru za reviziju i Nadzornom Odboru

na odobrenje i usvajanje.

- Uprava i Nadzorni odbor Banke procjenjuju adekvatnost urađenih stres testova i postupka ICAAP-a na sjednicama, te po potrebi daju smjernice za izmjene i optimizaciju procesa.

U okviru pojedinačnih revizija, a sa ciljem davanja ocjene efikasnosti uspostavljenog sistema internih kontrola, kao i ocjene upravljanja svim vrstama rizika, te provjere poštivanja odredbi internih akata i zakonskih propisa vezanih za poslovanje Banke, Interna revizija provodi kontrole područja poslovanja Banke prema Godišnjem planu rada Interne revizije.

Nadalje, u skladu sa Metodologijom rada IR sa analizom rizika i izradom matrice rizika, pojedinačni izvještaji sa nalazima, zaključcima i prijedlozima se dostavljaju Upravu Banke na informisanje, te se na sjednicama Uprave Banke razmatraju pojedinačni nalazi i prijedlozi, kao i mjere za implementaciju i otklanjanje istih.

Odjel interne revizije radi u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije.

Uposlenici kontrolnih funkcija prisustvuju seminarima i edukacijama po pitanju aktuelnih tema, a posebno izmjene bankarske regulative i standarda. Interna revizija sačinjava i godišnji plan edukacija nastojeći da održi i unaprijedi nivo znanja iz raznovrsnih segmenata bankarskog poslovanja, te u okviru izvještaja o radu prati i izvještava o realizaciji istog Upravu Banke, Odbor za reviziju i Nadzorni odbor.

U skladu sa organizacionim izmjenama i zahtjevima nove regulative Banka je uspostavila interne procese izvještavanja o rizicima, gdje se ispunjavaju formalni zahtjevi regulative.

S obzirom na relativno kratak rok od uvođenja nove regulative i obim novih regulatornih zahtjeva koji podrazumijevaju značajne promjene u internoj organizaciji i radu Banke sistem upravljanja i internih kontrola adekvatan je profilu riziku Banke uzimajući u obzir pretpostavku povećanja nivoa koordinacije, edukovanosti i praktičnih iskustava koji se mogu očekivati u narednom periodu.

3.5. TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA

Instrumenti osiguranja su jedna od glavnih mjera koje se provode vezano za smanjenje potencijalnih kreditnih rizika. Vrijednost instrumenata osiguranja i efekat ostalih tehnika umanjenja rizika iskazuju se u svakom pojedinačnom kreditnom zahtjevu.

Vrijednost kolaterala treba biti pouzdana i stabilna u vremenu za koje je planirana otplata kredita, tj. adekvatnost kolaterala mora biti analizirana u odnosu na ročnost plasmana.

Efekat ublažavanja rizika koji se uzima u obzir je procjena vrijednosti od strane ovlaštenog nezavisnog procjenitelja koja se može očekivati od prodaje instrumenta osiguranja unutar razumnog roka za njegovu realizaciju. Prihvatljivost instrumenata osiguranja definisana je internim aktom Banke Politikom osiguranja.

U cilju postizanja maksimalno realne procjene za Banku ostvarljive vrijednosti, vrijednost procijenjena od strane ovlaštenog nezavisnog procjenitelja se umanjuje u skladu sa sljedećim kriterijima:

- status dokumentacije kojom se dokazuje vlasništvo (vlasnička dokumentacija),
- vrsta nekretnine.

Kreditni portfolio i svaki individualni dužnik predmet su stalnog praćenja. Glavna svrha monitoringa je osigurati da dužnik ispunjava ugovorene obveze kao i praćenje njegovog ekonomskog položaja. Monitoring se provodi najmanje jednom godišnje u segmentu pravnih lica. To uključuje revalorizaciju instrumenata zaštite.

3.6. ADEKVATNOST USPOSTAVLJENOG SISTEMA UPRAVLJANJA RIZICIMA BANKE

U 2018. godini Banka je nadograđivala postojeći sistem upravljanja rizicima, politike, procedure i limite. Kontinuirano se prate vrijednosti limita i ciljeva koje je Banka ocijenila kao ključne pokazatelje.

Za period 2018.-2020. ključni strateški ciljevi u upravljanju rizicima su:

- kvalitetna i efikasna stručnost za upravljanje rizicima koja će primjenom adekvatnih alata obezbijediti optimizaciju rizika i upravljanje učinkom na bazi pokazatelja rizika,
- kontinuirano unaprjeđivati organizacionu strukturu Banke u cilju povećanja efektivnosti u upravljanju rizicima,
- u procesu planiranja staviti fokus na pokazatelje pristupa upravljanja rizicima.

Okvir za provođenje Strategije sadržan je u pokazateljima pristupa upravljanju rizicima i profilu rizika, upravljanju rizikom kroz upravljačke funkcije te mjerenjem, upravljanjem i izvještavanjem o rizicima od strane nezavisnih funkcija Banke.

Kroz pristup upravljanja rizicima, Banka određuje svoju spremnost za preuzimanje rizika, a kroz rizični profil, ciljanu strukturu rizika kojim se izlaže.

Rizici su sastavni dio razmatranja prilikom donošenja bilo koje poslovne odluke i doprinose donošenju iste. Cilj upravljanja rizicima je rano prepoznavanje materijalnih rizika u trenutnim i budućim poslovnim aktivnostima Banke kako bi se obezbijedilo efikasno upravljanje rizicima te osigurao odgovarajući ponderisani povrat.

Osnovna pravila kojih se Banka pridržava kod sveobuhvatnog upravljanja rizicima su:

- proces procjene adekvatnosti internog kapitala primjeren rizičnom profilu,
- uspostavljanje i praćenje limita rizika,
- minimiziranje uticaja rizika na rezultate poslovanja,
- uspostavljanje administrativnih i računovodstvenih kontrola,
- adekvatno upravljanje operativnim rizikom.

3.7. SISTEM UPRAVLJANJA RIZICIMA

Banka utvrđuje sposobnost podnošenja rizika s obzirom na njen postojeći nivo resursa prije prekoračivanja:

- ograničenja utvrđenih regulatornim potrebama za kapitalom i likvidnošću;
- operativnog okruženja (tehnička infrastruktura, sposobnosti upravljanja rizikom, stručnost) i
- svojih obaveza prema deponentima, ugovarateljima osiguranja, kao i drugim klijentima i drugim zainteresiranim stranama.

Pretpostavka za prethodno navedeno je utvrđivanje materijalnih rizika kojima je Banka izložena, te kvantifikacija svih limita rizika koje Banka mora da ispunjava. U okviru istog su i zahtjevi propisani ICAAP-om, uključujući sve kvantitativne i kvalitativne zahtjeve po istim.

Na osnovu svih utvrđenih pokazatelja Banka nastoji kreirati okvir za upravljanje rizicima koji inkorporira sklonost ka preuzimanju rizika (Apetit za rizik) uz:

- prepoznavanje svih poslovnih i drugih rizika;
- implementiranje procedura za ublažavanje i praćenje svih rizika;
- integriranje procesa upravljanja rizikom u ključne poslovne planove i procese i
- praćenje kako se profil rizika mijenja kroz koordiniran način, uz punu transparentnost pruženu višem rukovodstvu.

Paralelno sa postupkom ICAAP izvršeno je i usklađivanje sa strategije rizika i metodologije ICAAP-a u dijelu procjene značajnosti rizika, korištenih indikatora za procjenu, koji za rezultat odgovaraju profilu rizika Banke i sklonosti Banke ka preuzimanju rizika.

Kao finalni korak po provođenju prethodnih koraka kreira se poslovna strategija Banke kao okvir kojim se određuje način i razina preuzimanja rizika za svaku pojedinu vrstu rizika, te u određenim aspektima i interakciju dva ili više rizika, čime Banka pravovremeno definira i kontinuirano prati svoj rizični profil. U narednom periodu Banka planira ažuriranje poslovne strategije u dijelu identifikacije ključnih poslovnih ciljeva, kao i uspostave veze planiranja sa postupkom i rezultatima ICAAP-a.

Jedan od osnovnih ciljeva važeće strategije je kontinuirano održavanje adekvatnosti kapitala. Da bi omogućila i podržala adekvatno upravljanje rizicima i pokrila gubitke koji su rezultat rizika kojima je izložena, Banka je razvila procedure i procese čiji je cilj sa jedne strane adekvatna kapitalizacija u skladu sa zakonskim i drugim propisima, a sa druge strane i adekvatna kapitalizacija u skladu sa interno procijenjenim nivoom rizika koji se preuzima.

U toku 2019. godine planirano je ažuriranje dokumenta, u skladu sa dosadašnjim ostvarenim rezultatima i novim planskim pretpostavkama.

3.8. INFORMISANJE ORGANA UPRAVLJANJA BANKE O RIZICIMA

Sistem upravljanja rizicima ocjenjuje se od strane organizacionih dijelova zaduženih za upravljanje i kontrolu rizika u okviru izvještaja minimalno na kvartalnoj osnovi, ali i od strane interne revizije.

Banka je kroz procedure upravljanja pojedinim rizicima i uspostavljen sistem politika, uspostavljenu kontrolnu funkciju upravljanja rizicima, te kontrolu kvalitete korištenih podataka, definisane limite i slično, omogućila efikasno upravljanje rizicima kojima je ili bi mogla biti izložena u budućnosti.

Banka ima uspostavljen proces mjerenja i identifikacije izloženosti rizicima te određen sistem praćenja i izvještavanja s kojim upravlja preuzetim rizicima na transparentan način. Na ovaj način je omogućeno određivanje pristupa upravljanju rizicima, odnosno pojedine vrste rizika koju je Banka spremna preuzeti, a u smislu limita, ciljanih vrijednosti i načela.

Praćenje i upravljanje rizicima, kroz podjelu funkcija ovlasti, odgovornosti, izbjegavanje sukoba interesa i prekoračenje određenih limita postignuto je jasnom organizacijskom strukturom.

Funkcija upravljanja rizicima je neovisna od aktivnosti koje nadzire i kontroliše. Sve aktivnosti koje vrši funkcija upravljanja rizicima su dokumentovane i u skladu sa Strategijom.

Svrha kontrolne funkcije upravljanja rizicima nije da se minimiziraju rizici nego da se obezbijedi da Banka pravovremeno identifikuje, mjeri i upravlja istim.

Upravljanje rizicima je organizovano u skladu sa principom tri linije odbrane koji treba da obezbijedi jednostavan i efektivan način za poboljšanje komunikacije po pitanjima rizika i kontrole, a što pojašnjava ključne uloge i zadatke svakog uposlenika i organizacionog dijela Banke.

Prvu liniju odbrane predstavlja operativno rukovodstvo koje i direktno upravlja rizikom. Ono je odgovorno za procjenu, kontrolu i preuzimanje rizika te poduzimanje korektivnih mjera za otklanjanje nedostataka u funkcionisanju procesa i kontrole. Operativno rukovodstvo je odgovorno za uspostavljanje efikasnog sistema internih kontrola u svojoj nadležnosti i funkcionisanje uspostavljenih postupaka kontrole na dnevnoj osnovi. Operativno rukovodstvo prati odluke o preuzimanju rizika, poštuje interne limite, procedure i pravilnike Banke, prati rizik klijenata, rizik transakcija, rizik proizvoda, implementira efikasan sistem kontrole procesa, vrši identifikaciju rizika te učestvuje u procjeni materijalnosti.

Opšti zadaci svakog organizacionog dijela Banke uključuju:

- praćenje i implementaciju zakonskih, podzakonskih akata i standarda relevantnih za rad organizacionog dijela i procese u nadležnosti organizacionog dijela,
- unaprjeđenje internih akata koji su u nadležnosti organizacionog dijela,
- definisanje, uspostavljanje, održavanje i procjenu adekvatnosti kontrole unutar poslovnih procesa u nadležnosti organizacionog dijela, kao sastavni dio sistema interne kontrole Banke,
- identifikaciju i upravljanje rizicima koji su u vezi sa radom organizacionog dijela, kao i prijavu svih potencijalnih i materijaliziranih rizika i njihovih efekata na način propisan internim aktima Banke.

Drugu liniju odbrane čine:

- funkcija upravljanja rizicima,

- funkcija usklađenosti,
- funkcija upravljanja ljudskim resursima,
- kontroling, kao funkciju za nadzor finansijskih rizika i pitanja finansijskog izvještavanja.

Procesi upravljanja rizicima i kontrole rizika uključuju slijedeće zadatke:

- evidencija rizika,
- uspostavljanje procesa upravljanja rizicima na svim nivoima organizacije kroz implementaciju konkretnih aktivnosti i razvoj svijesti o rizicima bankarskog poslovanja,
- ključna podrška u implementaciji sistema interne kontrole banke, evidentiranja poznatih (potencijalnih) rizika, praćenja, simulacije efekata, mjerenja učinaka materijalizacije i predlaganje i provedba mjera za izbjegavanje i umanjeње efekata.

Treća linija odbrane je interna revizija koja obezbjeđuje uvjeravanje u efektivnost procesa upravljanja, upravljanja rizikom i internih kontrola, uključujući i način na koji prva i druga linija odbrane ostvaruju ciljeve upravljanja rizikom i funkcionisanja internih kontrola.

Pored interne revizije, eksterni revizori i regulator kao tijela izvan okvira organizacione strukture Banke imaju značajnu ulogu u sveukupnom procesu upravljanja rizicima i internoj kontroli.

Sistemi internih kontrola obuhvataju računovodstveno i finansijsko poslovanje Banke, uključujući kontrolu finansijskog plana i planiranja, standardnih i nestandardnih troškova, statističkih analiza i njihovu objavu, periodičnih operativnih i poslovnih izvještaja, te programa obuke za edukaciju svih zaposlenika banke u korelaciji sa provođenjem kontrolnih funkcija Banke.

Svi uposlenici Banke su odgovorni za sprovođenje internih kontrola. Svaka organizaciona jedinica je odgovorna za osiguranje da su interne kontrole uspostavljene, da su propisno dokumentovane i da se održavaju. Osoba sa najvećom odgovornošću u tom smislu je direktor/voditelj organizacione jedinice.

NADZORNI ODBOR

Banka je dužna osigurati adekvatnu informisanost Nadzornog odbora o rizicima. Nadzorni odbor utvrđuje Strategiju i politike rizika i osigurava da su predmet nezavisnog pregleda od strane interne revizije.

Nadzorni odbor dužan je osigurati imenovanje neovisne osobe na višem rukovodnom nivou sa isključivim odgovornostima za upravljanje rizicima u Banci, koja je neovisna o operativnim funkcijama. Tu funkciju može preuzeti druga osoba na višem rukovodnom nivou u Banci, pod uslovom da ne postoji sukob interesa. Rukovodilac kontrolne funkcije upravljanja rizicima učestvuje u izradi Strategije.

Banka je dužna osigurati usklađenost Strategije sa propisima i zahtjevima Agencije i drugih nadzornih tijela, poslovnom strategijom banke, odnosno poslovnom politikom koja proizlazi iz poslovne strategije banke.

Banka je dužna, u slučaju značajnijih promjena u internom i eksternom okruženju u kojem posluje, razmotriti potrebu revidiranja Strategije poslovanja i politika koje se na osnovu Strategije poslovanja donose, te Strategije, u skladu sa rezultatima prethodno izvršene analize.

ODBOR ZA RIZIKE

U skladu sa principom proporcionalnosti, Odlukom o upravljanju rizicima u banci, a uvažavajući činjenicu da Banka nije sistemski značajna u finansijskom sektoru, Nadzorni odbor je zadržao nadležnosti Odbora za rizike.

U skladu sa zadnjom ažuriranom listom banaka u BiH prema sistemskoj važnosti za 2016. godinu, prema Metodologiji za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH Odjeljenja za finansijsku stabilnost Centralne banke BiH, Banka nije u kategoriji sistemski značajnih banaka.

U slučaju da se u skladu sa podzakonskim aktom Agencije u bilo kom trenutku utvrdi da Banka zadovoljava kriterije kao sistemski značajna Banka, Nadzorni odbor će uspostaviti i imenovati Odbor za rizike.

UPRAVA BANKE

Uprava je dužna aktivno se uključiti u proces upravljanja rizicima u Banci.

Uprava je odgovorna za:

- a) uspostavljanje kulture rizika u Banci,
- b) uspostavljanje jasnih i dosljednih linija ovlaštenja i odgovornosti za preuzimanje i upravljanje rizicima, uključujući razgraničenja ovlaštenja i odgovornosti između Nadzornog odbora i drugih imenovanih odbora, s jedne strane, i Uprave i drugih zaposlenika uključenih u proces upravljanja rizicima, s druge strane,
- c) uspostavljanje adekvatne komunikacije, razmjene informacija i saradnje na svim organizacionim nivoima Banke radi provođenja Strategije, politika, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizikom,
- d) osiguranje odgovarajućeg broja zaposlenika sa stručnim znanjima i iskustvom u sistemu upravljanja svim rizicima, poslovima vrednovanja imovine Banke, metodologijama za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je Banka izložena, testiranja otpornosti na stres,
- e) određivanje ključnih zaposlenika u procesu upravljanja rizicima i osiguranja odgovarajućih zamjena za te zaposlenike, u slučaju potrebe,
- f) periodični pregled, odnosno po potrebi usklađivanje Strategije, politika, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizicima,
- g) održavanje efikasnosti internih kontrola ugrađenih u sistem upravljanja rizicima, uključujući i osiguranje sigurnosti informacionih sistema,
- h) uspostavljanje odgovarajućih postupaka za procjenu utjecaja uvođenja novih proizvoda, usluga ili sistema na izloženost Banke riziku,
- i) adekvatno i blagovremeno poduzimanje mjera u procesu upravljanja rizicima, u skladu sa Strategijom, politikama, procedurama i ostalim internim aktima za upravljanje rizicima i dr.

Stavovi i aktivnosti Uprave predstavljaju osnovu za razvoj procesa upravljanja rizicima, a što uključuje i iniciranje aktivnosti, odluka i procesa koje razmatra Nadzorni odbor.

ODBORI UPRAVE BANKE

Ključnu podršku Upravi daju sljedeći odbori sa primarnim fokusima na ključne rizike s kojima se Banka suočava.

- Odbor za upravljanje operativnim rizikom je zadužen za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje operativnim rizikom,
- Odbor za upravljanje aktivom i pasivom je zadužen za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje aktivom i pasivom,

- Odbor za upravljanje kreditnim rizikom je zadužen za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje kreditnim rizikom, i
- Odbor za upravljanje informacionim sistemom je zadužen za definisanje, implementaciju, praćenje i ažuriranje procesa za upravljanje informacionim sistemom, a u skladu sa relevantnim standardom koji propisuje Agencija za bankarstvo FBiH.

KREDITNI ODBOR

Kreditni odbor predstavlja tijelo koje se sastoji od najmanje 2, a najviše 7 članova, a koje ima obavezu da razmotri svaki prijedlog upućen od Predlagača po osnovu zahtjeva tražioca za kreditne plasmane i druge kreditne poslove, definisane Pravilnikom o kreditnim ovlaštenjima, procijeni kreditne i ostale vrste vezanih rizika, te da donese odluku o predmetnom zahtjevu.

Predlagač je jedan od članova Kreditnog odbora, sa ili bez prava glasa. Predlagač može biti zaposlenik Banke iz poslovne jedinice, Sektora za poslovanje sa klijentima i podršku prodaji, Odjela za oporavak i naplatu problematičnih potraživanja ili Odjela za sredstva. Za Kreditni odbor Uprave Banke, predlagač je u pravilu nosilac drugog nižeg nivoa kreditnog ovlaštenja. Kada se prijedlog razmatra na nivou poslovne jedinice, predlagač je službenik koji je pripremio kreditni prijedlog ili voditelj ekspoziture.

U skladu sa definisanim nivoom ovlaštenja Banka razlikuje četiri vrste kreditnih odbora:

- kreditni odbori na nivou poslovnih jedinica,
- kreditni odbori sastavljeni od člana iz Centrale Banke i člana iz poslovne jedinice,
- kreditni odbori na nivou organizacionih dijelova u Centrali Banke,
- kreditni odbor Uprave Banke.

Poslove kontrolne funkcije upravljanja rizicima obavljaju uposlenici organizacionog dijela Odjela za kontrolu rizika. Rukovodioc ovog organizacionog dijela je odgovoran za rad kontrolne funkcije upravljanja rizicima.

Ako kontrolna funkcija upravljanja rizicima tokom obavljanja svojih poslova utvrdi nezakonitost u poslovanju ili kršenje pravila i propisa o upravljanju rizicima, zbog čega je ugrožena likvidnost, solventnost ili sigurnost poslovanja Banke, obavezna je o tome odmah obavijestiti Upravu, Nadzorni odbor Banke i Agenciju.

4. REGULATorni KAPITAL

Banka utvrđuje visinu regulatornog kapitala u skladu sa Odlukom Agencije za bankarstvo FBiH o izračunavanju kapitala banke ("Sl. novine FBiH" broj 81/17).

Regulatorni kapital čini zbir osnovnog i dopunskog kapitala, nakon regulatornih usklađivanja.

Osnovni kapital predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala nakon regulatornog usklađivanja i dodatnog osnovnog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.

Osnovni kapital, koji je u potpunosti jednak redovnom osnovnom kapitalu budući da Banka ne raspolaže stavkama dodatnog osnovnog kapitala, sastoji se od dioničkog kapitala, akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti i ostalih rezervi umanjen za nematerijalna ulaganja.

Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit uključuje nerealizirane gubitke/dobitke po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine koja je raspoređena u portfelj imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz ostalu svobuhvatnu dobit, kao i iznose koji su rezultat primjene modela umanjenja za te instrumente (kreditni rizik).

Ostale rezerve sastoje se od rezervi koje je Banka formirala na teret dobiti u skladu sa odlukama Skupštine.

Dopunski kapital uključuje subordinirani dug, kao i opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom umanjen za nedostajuće rezerve.

Struktura regulatornog kapitala		
		Iznos
1.	REGULATORNI KAPITAL	68.497
1.1.	OSNOVNI KAPITAL	57.152
1.1.1.	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	57.152
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	44.098
1.1.1.2.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	(1.029)
1.1.1.3.	Ostale rezerve	14.539
1.1.1.4.	Ostala nematerijalna imovina	(456)
1.1.2.	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	
1.2.	DOPUNSKI KAPITAL	11.345
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	10.000
1.2.2.	Opšti ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	2.183
1.2.3.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala - ostalo	(838)

Tabela 2 – Struktura regulatornog kapitala

Obrazac glavnih karakteristika instrumenata kapitala			
		Instrumenti redovnog osnovnog kapitala	Dopunski kapital
1.	Emitent	Union banka dd Sarajevo	Federalno Ministarstvo finansija
1.1.	Jedinstvena oznaka	UNIBR	NP
	Tretman u skladu sa propisima		
2.	Priznat na pojedinačnoj / konsolidiranoj osnovi	pojedinačnoj	pojedinačnoj
3.	Vrsta instrumenta	Redovne dionice	Dopunski kapital
4.	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM, sa stanjem na dan posljednjeg izvještavanja	44.098 KM	10.000 KM
5.	Nominalni iznos instrumenta	44.098.420,00 KM	10.000.000,00 KM
5.1.	Emisiona cijena	20,00 KM	NP
5.2.	Otkupna cijena	NP	NP
6.	Računovodstvena klasifikacija	Dionički kapital	Obaveza - amortizovana vrijednost
7.	Datum izdavanja instrumenta	05.07.2007. godine 16.11.2018. godine	29.03.2018. godine
8.	Instrument sa datumom dospijeca ili instrument bez datuma dospijeca	bez dospijeca	sa dospijecem
8.1.	Inicijalni datum dospijeca	bez dospijeca	30.03.2038. godine
9.	Opcija kupovine od strane emitenta uz prethodno odobrenje nadležnog tijela	NE	NE
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	NP	NP
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenjivo)	NP	NP
	Kuponi/dividende		

10.	Fiksna ili promjenjiva dividenda/kupon	promjenjivi	fiksna
11.	Kuponska stopa i povezani indeksi	NP	0,10%
12.	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	NP	NP
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividendi/kupona	puno diskreciono pravo	bez diskrecionog prava
14.	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih poticaja za otkup	NE	NE
15.	Nekumulativne ili kumulativne dividende/kuponi	nekumulativne	nekumulativne
16.	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	nekonvertibilan	konvertibilan
17.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojima može doći do konverzije	NP	Odluka emitenta Odluka Skupštine Banke
18.	Ako je konvertibilan djelimično ili u cijelosti	NP	djelimično/cijelosti
19.	Ako je konvertibilan, stopa konverzije	NP	
20.	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	NP	dobrovoljna
21.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	NP	dionički kapital
22.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	NP	Union banka
23.	Mogućnost smanjenja vrijednosti	NP	NE
24.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojima može doći do smanjenja vrijednosti	NP	NP
25.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cijelosti	NP	NP
26.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	NP	NP
27.	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, uslovi ponovnog priznavanja	NP	NP
28.	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti neposredno prije navedenog instrumenta	isplaćuje se nakon podmirenja svih drugih obaveza prema povjeriocima	isplaćuje se nakon podmirenja svih drugih obaveza prema nepodređenim povjeriocima
29.	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	NP	NP
30.	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	NP	NP

Tabela 3 – Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata uključenih u obračun regulatornog kapitala

U skladu sa članom 9. stav (1) tačka c) nematerijalna imovina predstavlja odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala.

Zadržana dobit i ostale rezerve priznaju se samo ako su bezuslovno, potpuno i neograničeno u svakom trenutku raspoložive za pokriće gubitaka. Banka u regulatorni kapital ne uključuje dobit tekuće godine.

Nedostajuće rezerve predstavljaju zbir pozitivnih razlika između RKG i ispravke vrijednosti po bilansnim i vanbilansnim stavkama. Prilikom izračuna regulatornog kapitala, iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornim zahtjevima i kriterijima klasifikacije predstavljaju odbitak, odnosno predmet su regulatornih usklađenja.

Rezerve formirane u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka Banka ne uključuje u izračun regulatornog kapitala.

5. KAPITALNI ZAHTEJEVI

Visinu kapitalnih zahtjeva Banka izračunava u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala.

Banka je dužna da u svakom trenutku održava kapital na nivou koji je potreban za pokriće svih rizika kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, a najmanje u visini zbira slijedećih kapitalnih zahtjeva za:

- kreditni rizik i rizik za izloženosti po osnovu slobodnih isporuka
- poslove iz knjige trgovanja
- tržišne rizike (valutni, rizik namirenja i robni)
- operativni rizik

Kapitalni zahtjev za kreditni rizik - Banka primjenjuje standardizovani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik. Izloženost čine knjigovodstvena vrijednost stavki aktive bilansa i vanbilansa Banke izloženih riziku, nakon umanjenja za rezerve za kreditne gubitke ili ispravke vrijednosti odnosno rezervisanja, u zavisnosti šta je veće po pojedinačnoj partiji.

Kapitalni zahtjev za tržišni rizik – Ukupni kapitalni zahtjev za tržišne rizike čini samo jedna komponenta i to kapitalni zahtjev za valutni rizik, koji se izračunava množenjem zbira ukupne neto otvorene valutne pozicije i njene neto otvorene pozicije u zlatu sa 12%. Banka isti izračunava ukoliko neto otvorena pozicija prelazi 2% njenog ukupnog regulatornog kapitala.

Kapitalni zahtjev za operativni rizik – kod izračuna ovog zahtjeva Banka koristi metodu jednostavnog pristupa – metodologija relevantnog pokazatelja. Prema jednostavnom pristupu kapitalni zahtjev jednak je 15% trogodišnjeg prosjeka relevantnog pokazatelja.

	Rizikom ponderisana imovina	Kapitalni zahtjevi
1. IZNOSI IZLOŽENOSTI PONDERISANI RIZIKOM ZA KREDITNI RIZIK	174.664	20.960
Standardizirani pristup	174.664	20.960
Kategorije izloženosti u skladu sa standardiziranim pristupom isključujući sekuritizacijske pozicije	174.664	20.960
Centralne vlade i centralne banke	0	0
Regionalne vlade i lokalne vlasti	5.734	688
Subjekti javnog sektora	1.877	225
Multilateralne razvojne banke	0	0
Međunarodne organizacije	0	0
Institucije	5.857	703
Privredna društva	42.044	5.045
Stanovništvo	40.582	4.870
Osigurane nekretninama	52.401	6.288
Izloženosti sa statusom neizmirenja obveza	2.607	313
Visokorizične stavke	0	0
Pokrivene obveznice	0	0
Potraživanja prema institucijama i društvima s kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0
Udjeli ili dionice u investicionim fondovima	0	0
Vlasnička ulaganja	995	119

	Ostale izloženosti	22.567	2.708
2.	UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA VALUTNI RIZIK	29.488	3.539
	Valutna pozicija	29.488	3.539
3.	UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA OPERATIVNI RIZIK	20.812	2.497
	Jednostavni pristup operativnom riziku	20.812	2.497
	UKUPNO	224.964	26.996

Tabela 4 - Kapitalni zahtjevi

Propisane minimalne stope kapitala koje Banka u svakom trenutku mora ispunjavati u skladu sa članom 34. Odluke o izračunavanju kapitala su:

- stopa redovnog osnovnog kapitala 6,75% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa osnovnog kapitala 9,0% ukupne izloženosti rizicima,
- stopa ukupnog kapitala 12,0% ukupne izloženosti rizicima.

Prema članu 39. Odluke o izračunavanju kapitala Banka je također dužna osigurati zaštitni sloj za očuvanje u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

Stope kapitala		Stopa
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	25,40%
2.	Stopa osnovnog kapitala	25,40%
3.	Stopa regulatornog kapitala	30,45%

Tabela 5 – Stope kapitala

6. IZLOŽENOST KREDITNOM RIZIKU

6.1. IDENTIFIKOVANJE STATUSA NEIZMIRENJA OBAVEZA

Pojam izloženosti u statusu neizmirenja obaveza se odnosi na ukupnu sadašnju (na datum bilansa) izloženost klijenta uključujući i povezane vanbilansne izloženosti, koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti.

Odlukom o izračunavanju kapitala definisano je da su izloženosti u statusu neizmirenja obaveza potraživanja po osnovu kojih dužnik kasni sa otplatom više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu. U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, smatra se da je nastupio status neizmirenja obaveza ako:

- klijent je u kašnjenju više od 90 dana u materijalno značajnom iznosu, ili
- dogodio se drugi događaj gubitka odnosno banka smatra da nije vjerovatno da će dužnik platiti sve svoje obaveze prema banci u potpunosti (bez realizacije kolaterala).

Pod materijalno značajnim iznosom podrazumijevaju se potraživanja od:

- fizičkog lica u iznosu većem od 20 KM i 1% ukupne izloženosti dužnika, te
- pravnih lica u iznosu većem od 500 KM i 2,5% ukupne izloženosti dužnika.

Svi finansijski instrumenti za koje se vrši umanjenje vrijednosti raspoređuju se u fazu 1 ukoliko imaju nizak kreditni rizik ili nisu imali pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje. Ukoliko se kreditni rizik značajno povećao, ali ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednost imovina se raspoređuje u fazu 2. Imovina koja zadovoljava kriterij objektivnog dokaza umanjenja vrijednosti

raspoređena je u fazu 3. Način procjene podrazumjeva grupnu ili individualnu procjenu umanjenja vrijednosti. Individualno se procjenjuju sve izloženosti koje su individualno/pojedinačno značajne, a raspoređene su u fazu 3 (status default).

Za kategoriju finansijskih instrumenata koji nisu imali značajno povećanje kreditnog rizika od inicijalnog priznavanja ili imaju nizak kreditni rizik, očekivani kreditni gubici iskazuju se po osnovu rizika neizmirenja obaveza tokom slijedećih 12 mjeseci, odnosno imovina je kategorisana u fazu 1 (nizak kreditni rizik - faza 1). Za finansijske instrumente koji su imali značajno smanjenje kvalitete u odnosu na momenat inicijalnog priznavanja, ali i dalje ne postoji objektivan dokaz umanjenja vrijednosti i nije imovina kupljena ili stvorena umanjena za kreditne gubitke vrši se priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka tokom vijeka trajanja, a takvi instrumenti su kategorisani u fazu 2. Procjena kreditnog rizika se vrši bez uzimanja u obzir postojanje kolaterala.

Faza 3 odnosi se na kredite za koje postoji objektivan dokaz umanjenja vrijednosti (ekvivalentno default kategorizaciji) za koje se takođe priznaju očekivani kreditni gubici tokom vijeka trajanja. Sve pojedinačno značajne izloženosti za koje su identifikovani događaji koji vode do gubitka, odnosno koje su u statusu neizmirenja obaveze se procjenjuju na pojedinačnoj osnovi. Pojedinačna osnova podrazumijeva analizu očekivanih budućih novčanih tokova po posmatranom plasmanu te izračuna njihove sadašnje vrijednosti.

6.2. OPŠTE KVANTITATIVNE INFORMACIJE O KREDITNOM RIZIKU

Pozicija Neto vrijednost izloženosti izračunata je kao vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki umanjena za rezerve za kreditne gubitke ili ispravke vrijednosti odnosno rezervisanja, u zavisnosti šta je veće po pojedinačnoj partiji.

Prosječna neto izloženost tokom razdoblja izračunata je kao prosjek četiri kvartala poslovne godine.

Ukupni i prosječni neto iznos izloženosti tokom razdoblja prema kategoriji izloženosti

Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti			
Br.	Kategorija izloženosti	Neto vrijednost izloženosti na kraju perioda	Prosječne neto izloženosti tokom perioda
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	432.106	398.721
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	106.021	95.908
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	1.917	4.843
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.780	20.243
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	87.449	85.697
8.	Izloženosti prema stanovništvu	67.923	55.805
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	86.640	86.423
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	9.918	6.842
11.	Visokorizične izloženosti	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0

15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	995	865
16.	Ostale izloženosti	31.449	31.954

Tabela 6 - Ukupni i prosječni neto iznos izloženosti tokom razdoblja prema kategoriji izloženosti

Geografska podjela izloženosti prema značajnim područjima

Geografska podjela izloženosti															
Br.	Kategorija izloženosti	BIHAĆ	DISTRIKT BRČKO	FBIH - OSTALO	MOSTAR	REPUBLIKA SRPSKA	SARAJEVO	TUZLA	ZENICA	HRVATSKA	NJEMAČKA	OSTALE ZEMLJE	SRBIJA	ŠVICARSKA	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	0	0	0	0	0	432.106	0	0	0	0	0	0	0	432.106
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	0	0	0	3	0	100.444	0	5.574	0	0	0	0	0	106.021
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	0	0	0	0	0	84	0	1.833	0	0	0	0	0	1.917
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	0	0	0	0	0	6.001	1.464	0	1.892	8.736	0	0	687	18.780
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	2.912	2.926	0	21.055	0	25.868	12.593	22.095	0	0	0	0	0	87.449
8.	Izloženosti prema stanovništvu	2.312	435	324	17.406	363	28.540	4.644	13.899	0	0	0	0	0	67.923
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	4.606	0	1.452	8.897	476	35.274	12.566	23.369	0	0	0	0	0	86.640
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	31	0	0	628	0	7.735	125	1.399	0	0	0	0	0	9.918
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	0	0	0	0	0	433	0	0	0	0	10	552	0	995
16.	Ostale izloženosti	0	0	3	0	0	31.393	43	0	0	0	10	0	0	31.449

Tabela 7 - Geografska podjela izloženosti prema značajnim područjima

Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti

Izloženosti prema vrstama djelatnosti (neto vrijednost izloženosti)												
Br.	Kategorija izloženosti	01. Poljoprivreda (AGR)	02. Proizvodnja (IND)	03. Građevinarstvo (CON)	04. Trgovina (TRD)	05. Ugostiteljstvo (HTR)	06. Saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC)	07. Finansijsko posredovanje (FIN)	08. Poslovanje nekretninama, iznajmlj. i pos. usluge (RER)	09. Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osig. (GOV)	10. Ostalo	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	0	0	0	0	0	0	425.615	0	6.491	0	432.106
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	0	0	0	0	0	0	561	0	105.459	1	106.021
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	0	0	0	0	0	0	12	0	1	1.904	1.917
	-od toga mala i srednja preduzeća	0	0	0	0	0	0	12	0	1	67	80
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	0	0	0	0	0	0	18.778	0	0	2	18.780
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	390	35.398	17.674	22.459	2.171	268	42	6.393	2.653	1	87.449
8.	Izloženosti prema stanovništvu	184	8.006	4.194	7.202	767	2.068	0	5.679	0	39.823	67.923
	-od toga mala i srednja preduzeća	184	8.006	4.194	7.202	767	2.068	0	5.679	0	94	28.194
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	261	26.084	5.630	12.978	3.058	387	0	5.765	0	32.477	86.640
	-od toga mala i srednja preduzeća	261	9.820	1.775	6.559	1.200	388	0	3.541	0	549	24.093
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	31	9.081	306	390	0	48	0	0	0	62	9.918
	-od toga mala i srednja preduzeća	31	3.746	0	391	0	48	0	0	0	0	4.216
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	0	0	0	0	0	0	995	0	0	0	995
16.	Ostale izloženosti	0	43	0	0	0	0	31.394	0	0	12	31.449
	-od toga mala i srednja preduzeća	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 8 - Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti

Dospijeće izloženosti prema preostalom roku dospjeća i kategorijama izloženosti

Preostali rok do dospjeća svih izloženosti (neto vrijednost izloženosti)						
Br.	Kategorija izloženosti	<= 1 god	>1<= 5 god	>5 god	Nije navedeno dospijeće	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	432.106	0	0	0	432.106
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	101.896	4.125	0	0	106.021
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	19	1.898	0	0	1.917
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.775	5	0	0	18.780
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	68.990	12.333	6.126	0	87.449
8.	Izloženosti prema stanovništvu	22.915	15.864	29.144	0	67.923
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	16.013	28.159	42.468	0	86.640
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	1.837	8.074	7	0	9.918
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	995	0	0	0	995
16.	Ostale izloženosti	18	5	0	31.426	31.449

Tabela 9 - Dospijeće izloženosti prema preostalom roku dospjeća i kategorijama izloženosti

Podjela izloženosti prema značajnim privrednim granama

Izloženosti prema značajnoj grani privrede							
Br.	Kategorija izloženosti	Izloženosti kod kojih su izvršene ispravke vrijednosti, odnosno umanjenje vrijednosti (izloženosti u statusu neizmiranja obaveza)	Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja	Ispravke vrijednosti za dospjela nenaplaćena potraživanja	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1.	Poljoprivreda (AGR)	126	94	126	83	862	27

2.	Proizvodnja (IND)	15.560	6.479	9.398	3.323	71.657	2.126
3.	Građevinarstvo (CON)	1.572	1.266	1.595	1.236	28.227	728
4.	Trgovina (TRD)	3.645	3.254	3.369	2.990	43.753	1.113
5.	Ugostiteljstvo (HTR)	14	14	23	15	6.357	362
6.	Saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC)	290	242	168	163	2.806	83
7.	Finansijsko posredovanje (FIN)	470	470	471	470	477.714	317
8.	Poslovanje nekretninama, iznajmlj. i pos. usluge (RER)	173	173	210	174	18.414	577
9.	Javna uprava i odbrana, obavezno soc. osig. (GOV)	22	22	-93	22	115.149	545
10.	Ostalo	5.090	5.028	4.859	4.641	75.892	1.672
11.	Ukupno	26.962	17.042	20.126	13.117	840.831	7.550

Tabela 10 - Podjela izloženosti prema značajnim privrednim granama

Promjene u rezervisanjima za vanbilansne stavke	Početno stanje rezervisanja	Povećanja rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Smanjenja/ukinuta rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Završno stanje
Plative garancije	39	32	-27	44
Činidbene garancije	139	45	-106	78
Nepokriveni akreditivi	0	0	0	0
Neopozivo odobreni a neiskoristeni krediti	280	517	-258	539
Ukupno	458	595	--391	661

Tabela 11 - Promjena ispravki vrijednosti za kreditne rizike i rezervisanja po gubitcima za vanbilansne stavke

Promjene u ispravkama vrijednosti i rezervisanjima	Početno stanje ispravaka vrijednosti i rezervisanja	Povećanja ispravki vrijednosti i rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Smanjenja ispravki vrijednosti/ ukinuta rezervisanja tokom izvještajnog perioda	Otpisi na teret ispravaka vrijednosti tokom izvještajnog perioda	Prihodi od naplate plasmana	Završno stanje
	13.299	2.515	-149	-681	-746	14.238

Tabela 12 - Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik i naplata potraživanja u statusu neizmirenja obaveza, koji su evidentirani kroz bilans uspjeha

6.3. INFORMACIJE O VANJSKIM INSTITUCIJAMA ZA PROCJENU KREDITNOG RIZIKA

Banka koristi procjene ECAI pri određivanju Ispravki vrijednosti za kategoriju izloženosti: sredstva plasirana kod korespondentnih banaka i izloženosti prema državama i državnim institucijama.

Sredstva Banke plasirana su kod banaka sa nešpekulativnim rejtingom i sa krajem godine sva sredstva su u obliku sredstava po viđenju. Prema Metodologiji Banke ispravke vrijednosti se izdvajaju za sve finansijske institucije.

Sa 31.12.2018. godine u ovu kategoriju ulaze sljedeće izloženosti:

- Izloženosti po sredstvima deponovanim na bankama: Zagrebačka banka (rejting S&P BB+), Privredna banka Zagreb (BB+), Deutsche bank (A-), Zuercher bank (AA), Sberbank BH (B), Raiffeisen bank (B),
- Izloženosti po dužničkim vrijednosnim papirima Federacije BiH (rejting B) i Kanton Sarajevo (B),
- Izloženosti po vlasničkim vrijednosnim papirima Sarajevo Osiguranje, Bosna Re i Swift (rejting države B)
- Sredstva deponovana na računima Centralne Banke po osnovu Obavezne rezerve banaka (B),
- Potraživanje od Vijeće Ministara (B).

Banka je u skladu sa dostupnim istraživanjima agencija Standard&Poor's o korelaciji rejtinga i PD stope (S&P Annual Global Corporate Default Study And Rating Transitions i S&P Annual Sovereign Default Study And Rating Transitions) odredila nivo PD ratinga po pojedinim izloženostima.

6.4.KORIŠTENJE KREDITNE ZAŠTITE

Izloženosti prije i poslije korištenja kreditne zaštite					
		Vrijednost neto izloženosti prije korištenja kreditne zaštite		Vrijednost neto izloženosti poslije korištenja kreditne zaštite	
Br.	Kategorija izloženosti	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenje obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenje obaveza	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenje obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenje obaveza
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	432.106	0	432.106	0
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	106.021	0	107.388	0
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	1.917	0	1.917	0
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucijama	18.780	0	18.780	0
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	87.449	8.096	82.836	774
8.	Izloženosti prema stanovništvu	67.923	1.822	65.383	1.822
9.	Izloženosti osigurane nekretninama	86.640	0	86.640	0
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	0	0	0	0
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili dionica u investicijskim fondovima	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	995	0	995	0
16.	Ostale izloženosti	31.449	0	44.557	0

Tabela 13 - Izloženosti prije i poslije korištenja kreditne zaštite

7. PROTUCIKLIČNI ZAŠTITINI SLOJ KAPITALA

Stopa protucikličnog zaštitnog sloja kapitala za Banku iznosi 0,00%. Shodno tome Banka trenutno ne izdvaja kapital temeljem zahtjeva za protuciklični sloj.

8. FINANSIJSKA POLUGA

Stopa finansijske poluge izračunava se tako da se osnovni kapital Banke podijeli s mjerom ukupne izloženosti prema članu 37. Odluke o izračunavanju kapitala, te se izražava u postotku. Banka izračunava finansijsku polugu na referentni datum izvještavanja i ista ne može biti manja od 6%.

Finansijska poluga	
(u 000 KM)	Iznos
1. Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 10% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka a) Odluke o izračunavanju kapitala	4.005
2. Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 20% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka b) Odluke o izračunavanju kapitala	5.210
3. Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 50% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka c) Odluke o izračunavanju kapitala	3.088
4. Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije (CCF) 100% u skladu sa čl.37.stav (8) tačka d) Odluke o izračunavanju kapitala	
5. Ostala imovina	775.490
6. (-) Iznos odbitnih stavki aktive - osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala	(456)
7. Izloženost stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala	787.337
Kapital	
8. Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	57.152
Stopa finansijske poluge	
9. Stopa finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala	7,26%

Tabela 14 – Stopa finansijske poluge

9. IZLOŽENOST PO OSNOVU VLASNIČKIH ULAGANJA

Banka u svom portfoliju na dan 31.12.2018. godine ima dionice (vlasnička ulaganja) sljedećih emitenata:

1. Sarajevo osiguranje dd Sarajevo - Banka je 31.12.1990. godine učestvovala u primarnoj aukciji te izvršila nabavku 2.226 dionica;
2. Bosna reosiguranje dd Sarajevo – Banka je 21.11.1990. godine učestvovala na primarnoj aukciji te je izvršila nabavku 1095 dionica;
3. Jugoslovenska banka za međunarodnu ekonomsku saradnju Beograd–JUBMES ad Beograd-Banka je 19.10.1989. godine izvršila uplatu osnivačkog uloga za kupovinu dionica ovog emitenta te trenutno posjeduje 3.182 dionice.

Banka navedene vlasničke uloge drži kao rezervu likvidnosti.

Tabela ispod prikazuje strukturu i vrijednosti vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi na datum 31. decembar 2018. godine:

Struktura i vrijednosti vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi				
Učešća i ulazi u kapitalu	Način vrijednovanja	Knjigovodstvena vrijednost	Ispravka vrijednosti	Tržišna vrijednost
KM '000				
Sarajevo osiguranje d.d. Sarajevo	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	22	7	15
Bosna reosiguranje d.d. Sarajevo	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	372	-55	427
JUBMES a.d. Beograd	vrednovanje po fer vrijednosti (tržišna cijena)	2.441	1.888	553
Ukupno		2835	1840	995

Tabela 15 - Struktura i vrijednosti vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi

Nerealizovani gubici po osnovu vlasničkih ulaganja u obračunu kapitala su obuhvaćeni kao odbitna stavka osnovnog kapitala u okviru pozicije „regulatorna usklađivanja vrednosti“. Latentni revalorizacioni dobitak po osnovu vlasničkih ulaganja u obračunu kapitala je obuhvaćen u okviru osnovnog kapitala kao dio revalorizacionih rezervi Banke.

Dionice se vrednuju određivanjem fer vrijednosti i priznaju kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Dobit i gubitak koji nastaju zbog promjena u fer vrijednosti se priznaju direktno kao kapital, tj. revalorizacione rezerve sa izuzetkom gubitaka po umanjenju vrijednosti, kamata obračunatih po metodu efektivne kamatne stope i dobiti i gubitaka po osnovu kursnih razlika na monetarnim sredstvima, koji se priznaju kao direktna dobit ili gubitak. U slučaju otpisa sredstva ili kad je sredstvo pretrpjelo umanjenje vrijednosti, kumulativna dobit ili gubitak koja je prethodno bila priznata kao revalorizaciona rezerva se uključuje u izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti perioda.

Dividende po vlasničkim instrumentima klasifikovanim kao „fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit“ se priznaju kao dobit ili gubitak kada Banka uspostavi pravo da primi dividendu.

Sa izuzetkom vlasničkih instrumenta vrednovanih po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, ako se u sljedećem periodu iznos gubitka od umanjenja smanji i smanjenje se objektivno može povezati sa događajem koji je nastao nakon priznavanja umanjenja vrijednosti, prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti se ispravlja kroz izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u mjeri koja neće rezultirati knjigovodstvenim iznosom većim nego što bi bio amortizirani trošak da nije došlo do priznavanja umanjenja vrijednosti na datum kada je umanjenje vrijednosti priznato.

Banka prestaje priznavati finansijsku imovinu samo kada ugovorna prava na novčane tokove od finansijske imovine isteknu ili ako prenese finansijsku imovinu, pa samim tim i sve rizike i nagrade od vlasništva sredstva na drugi subjekt. Ako Banka ne prenese i zadrži suštinski sve rizike i povrate od vlasništva, i zadrži kontrolu nad finansijskom imovinom, Banka nastavlja da priznaje finansijsku imovinu.

U skladu sa regulativom, prati se visina ulaganja Banke i visina regulatornog kapitala i obezbeđuje da Banka ne može, direktno ili indirektno, imati vlasnički udio u jednom pravnom licu koji prelazi 15% njenog regulatornog kapitala kapitala. Vlasnički udio Banke u nefinansijskom licu ne može preći 10% njenog regulatornog kapitala, niti vlasnički udio može preći 49% vlasništva nefinansijskog pravnog lica, Ukupno učešće banke u licima koja nisu lica u finansijskom sektoru ne može biti veće od 25% priznatog kapitala Banke, a ukupno učešće Banke u licima u finansijskom sektoru ne može preći 50% njenog priznatog kapitala.

Izloženost riziku ulaganja Banke u druga pravna lica, prati se na način da je organizacioni dio Banke nadležan za ulaganje u pravna lica upoznat sa trenutnim stanjem izloženosti i visinom kapitala radi blagovremenog postupanja u skladu sa propisanim limitima.

U 2018. godini, Banka je vodila računa o usklađenosti pokazatelja rizika ulaganja i sprovođenjem odgovarajućih aktivnosti obezbijedila usklađenost ulaganja sa pokazateljima propisanim od strane Agencije za Bankarstvo FBiH.

10. KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI

Kamatni rizik u knjizi banke je rizik zbog kojeg Banka može imati negativan utjecaj na ekonomsku vrijednost knjige banke i zaradu (neto kamatni prihod), a zbog promjene kamatnih stopa na tržištu. Izloženost kamatnom riziku u knjizi banke nastaje kao posljedica neusklađenosti stavki bilansne aktive i pasive raspodijeljenih prema kriteriju mogućnosti promjene.

U skladu sa istim, kamatnom riziku u knjizi banke izložene su sve kamatno osjetljive stavke knjige banke.

Banka izračunava i izvještava o kamatnom riziku odvojeno za sve značajne valute (izloženost u valuti preko 5% bilansa stanja), odnosno za BAM i EUR. Izvještaj o kamatnom riziku i uticaju na ekonomsku vrijednost knjige banke i zaradu se priprema mjesečno za potrebe sastanaka ALCO Odbora, te se isti kvartalno dostavlja Agenciji za bankarstvo u skladu sa odgovarajućom regulativom.

Kamatni rizik (eng. Interest Rate Risk – IRR) je rizik promjene tržišne vrijednosti pozicija bilansa stanja usljed pomjeranja i promjene oblika krive prinosa. Promjene krive prinosa mogu da imaju negativan efekat na neto prihode od kamate kao i na iznos kamatno-osetljivih prihoda i troškova, usljed smanjenja kamatnih marži, koje predstavljaju realan trend u trenutnom okruženju niskih kamatnih stopa. Ove promjene imaju također uticaj na tržišnu vrijednost sredstava, obaveza i vanbilansnih stavki, obzirom da buduća plaćanja (i stoga sadašnja vrijednost) variraju direktno u proporciji sa promjenama kamatnih stopa. Posljedično, efektivan proces upravljanja kamatnim rizikom kojim se uticaj promjene kamatnih stopa na bilans stanja Banke održava u okviru odgovarajućih limita je od ključne važnosti za sigurnost i održivu kreditnu sposobnost Banke.

Stoga, Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) upravlja ročnom usklađenošću aktive i pasive, odobrava strategiju investiranja i strategiju pozicioniranja kamatnih stopa, uzimajući u obzir i definisanu sklonost Banke ka rizicima, interno postavljene i regulatorne limite, strategiju Banke za upravljanje likvidnošću (finansiranja), ali i analizu razvoja makroekonomskog okruženja i eventualnih promjena u poslovnom modelu Banke.

U cilju ublažavanja izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, Banka primjenjuje sljedeće:

- Promjena ročne strukture depozita i kredita u cilju zaštite od ove vrste rizika;
- Ostale odluke radi umanjenja kamatnog rizika, u skladu sa preporukama Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO).

Izloženost riziku kamatne stope Banka procjenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Dodatno Banka radi i stres scenario koji predstavlja propisani kamatni šok od 2%, na stvarna modifikovana trajanja po vremenskim zonama. Modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu izračunato je na bazi stvarnih dospjeća kamatonosnih pozicija Banke.

Dodatni stres scenario radi se i na način da se za kredite i depozite analiziraju promjene nivoa kamatnih stopa za period od 4 godine, na mjesečnom nivou. Najveća promjena kamatne stope se uzima i primjenjuje u scenariju uticaja po pojedinačnim kategorijama za koje je iskazan reprezentativan uzorak. Za pozicije kredita i depozita primijenjeni su ostvareni kamatni šokovi i modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu prema bilansnim stavkama Banke.

11. PROCES PROCJENE ADEKVATNOSTI KAPITALA - ICAAP

Metodologijom interne procjene adekvatnosti kapitala - ICAAP definiše se postupak utvrđivanja i osiguranja primjerene razine adekvatnosti internog kapitala prema procjeni koji odgovara prirodi, obimu i složenosti aktivnosti banke, u skladu sa Zakonom o bankama FBiH, Odlukom o internom procesu

procjene adekvatnosti kapitala u Banci, Odlukom o upravljanju rizicima, Smjernicama za izvješćavanje Agencije o primjeni ICAAP-a u bankama, Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima i Politikom ICAAP-a. Svrha ICAAP-a je formiranje optimalnih kapitalnih zahtjeva za vrste i stepene rizika kojima je Banka izložena u poslovanju. Cilj ICAAP-a je identificiranje, mjerenje, procjena i praćenje značajnih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, kako bi se osigurala adekvatna razina internog kapitala uvažavajući profil rizičnosti Banke.

Procjena internog kapitala obuhvata sve aktivnosti Banke u vezi upravljanja rizicima, od dnevnog upravljanja rizicima do strateškog upravljanja kapitalom. U skladu sa Zakonom o bankama FBiH i podzakonskim aktima uspostavljen je sveobuhvatan i efikasan sistem upravljanja rizicima, što uključuje poštivanje svih propisanih minimalnih zahtjeva u upravljanju rizicima, opšta pravila u uspostavi i primjeni sistema upravljanja rizicima i posebne standarde u upravljanju pojedinačnim rizicima. Implementacija ICAAP-a u skladu sa Smjernicama za izvješćavanje Agencije o primjeni ICAAP-a u bankama podrazumijeva primjenu sljedećih principa: princip odgovornosti, proporcionalosti, kontinuiteta, značajnosti rizika, sveobuhvatnosti, „pogleda u budućnost“.

Utvrdjivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena, kao i utvrđivanje materijalne značajnosti rizika, zasniva se na sveobuhvatnoj procjeni postojećih i potencijalnih izvora rizika (proizvodi, aktivnosti, procesi i sistemi), finansijskog stanja banke i procjeni eksternog okruženja u kojem Banka obavlja svoju aktivnost. Značajnim rizicima se smatraju rizici koji se uključuju u izračun adekvatnosti kapitala, dok se značajnost ostalih rizika utvrđuje analizom kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja. Procjena značajnosti rizika izvršena je od strane Odjela za kontrolu rizika i usklađenosti, uz saradnju ostalih organizacionih dijelova. U postupku ocjenjivanja internih kapitalnih zahtjeva koristi se Matrica rizika. Indikatori rizika se koriste za specifikovanje strukture rizika i predstavljaju osnovu u određivanju značajnosti pojedine vrste rizika. U matrici rizika za sve identifikovane rizike dodijeljeni su odgovarajući kvantitativni i/ili kvalitativni indikatori. Ocjena značajnosti uzima u obzir efekte na strani finansijskog rezultata, odnosno poslovanja Banke, a s druge strane posmatra se frekvencija realizacije određene vrste rizika. Svi pojedinačno značajni rizici imaju procjenu internog kapitala u skladu sa kvantitativnom metodom koja je obrazložena u postupku procjene. Svakom riziku označenom kao ostali značajni rizici dodijeljen je ekspertno određen procenat iznosa kapitala, a ukupan zbir svih ostalih značajnih rizika je 5% za osnovni scenario ICAAP-a, odnosno 10% i 15% u stres i worst case scenariju.

Postupak ICAAP-a obuhvata sljedeće faze:

1. utvrđivanje značajnih rizika,
2. izračunavanje internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike,
3. utvrđivanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva i
4. poređenje regulatornog kapitala i ukupnih internih kapitalnih zahtjeva

Kao pojedinačno značajne rizike, Banka je identifikovala: kreditni, operativni, valutni, koncentracijski i kamatni rizik. Kao ostali značajni rizici za Banku identifikovani su: strateški, rezidualni, reputacijski, rizik prekomjerne finansijske poluge, rizik usklađenosti, rizik profitabilnosti, rizik eksternalizacije, rizik kapitala, rizik zemlje, poslovni rizik. Svi pojedinačno značajni rizici imaju procjenu internog kapitala u skladu sa kvantitativnom metodom koja je obrazložena u postupku procjene.

U nastavku je prikazan kratak opis pristupa koje Banka koristi za pojedinačno značajne rizike:

- a) **Kreditni rizik:** Prilikom izračuna regulatornog kapitala Banka za izračun iznosa izloženosti ponderisanih rizikom prema zahtjevu za kreditni rizik primjenjuje standardizirani pristup. Standardizirani pristup kreditnom riziku je pogodan i primjeren za potrebe ICAAP-a s obzirom na nivo, strukturu i prirodu izloženosti Banke kreditnom riziku.
- b) **Valutni rizik:** Odlukom o izračunavanju kapitala banke u ovu kategoriju rizika su svrstani kapitalni zahtjevi za knjigu trgovanja, pozicijski rizik, robni rizik i rizik namirenja. Banka ne iskazuje pozicija knjige trgovanja, te robnog rizika, a pozicije u finansijskim instrumentima su s obzirom na karakteristike istog iskazane kroz pozicije kreditnog rizika. S obzirom na navedeno

Banka vrši izračun iznosa izloženosti ponderisanih rizikom prema zahtjevu za valutni rizik. U slučaju da zbir ukupne neto devizne pozicije Banke i njena neto pozicije u zlatu, ne prelazi 2% njenog ukupnoga regulatornoga kapitala, odnosno Banka ne izračunava kapitalni zahtjev za valutni rizik, iznos otvorene devizne pozicije će se uključiti u interne zahtjeve za kapital.

- c) **Operativni rizik:** Prilikom izračuna regulatornog kapitala Banka za izračun iznosa izloženosti ponderisanih rizikom prema zahtjevu za operativni rizik primjenjuje jednostavni pristup. Izdvajanja za operativni rizik ocijenjena su zadovoljavajućim, s obzirom da su iskazani gubici po operativnim rizicima u prethodnom periodu minimalni, te se nisu približavala limitu od 1% ukupnog kapitala koji je propisan Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima.
- d) **Koncentracijski rizik:** U segmentu koncentracija koji se vezuju za kreditni rizik Kreditnom politikom su uspostavljeni limiti u pogledu koncentracija prema segmentima poslovanja, granama industrije i regijama. U segmentu poslovanja sa privredom i javnim sektorom naglašene su koncentracije kreditnih izloženosti prema pravnim licima i grupama pravnih lica. Definirani limiti su primjereni rizičnom profilu i trenutnim potrebama razvoju Banke. Uvažavajući veličinu Banke i činjenicu da je ovaj rizik značajan istom se posvećuje posebna pažnja. Banka prati kretanje udjela najvećih kreditnih izloženosti, te u skladu s tim kod utvrđivanja internih kapitalnih zahtjeva za koncentracijski rizik Banka će koristiti pojednostavljeni pristup zasnovan na primjeni indeksa individualne koncentracije.
- e) **Kamatni rizik:** Kamatni rizik je najznačajnija kategorija tržišnog rizika za banke koje nemaju knjigu trgovanja. Uvažavajući načelo proporcionalnosti i sistemsku značajnost, kod utvrđivanja internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik Banka će koristiti jednostavni izračun, koja je zasnovana na primjeni standardnog kamatnog šoka, kojeg je Banka obavezna računati, u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi. Izloženost riziku kamatne stope u osnovnom scenariju Banka procjenjuje simuliranjem kamatnih šokova od 200 baznih poena prema procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi. Osnovni scenario predstavlja propisani kamatni šok od 2%, na stvarna modifikovana trajanja po vremenskim zonama. Modifikovano trajanje za svaku vremensku zonu izračunato je bazi stvarnih dospijeća kamatonosnih pozicija Banke. Ukupno dobivena neto ponderisana pozicija bankarske knjige izražava se u apsolutnom iznosu i predstavlja promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige banke, koja je nastala kao rezultat primjene standardnog kamatnog šoka. Iznos odražava vrijednost rizikom ponderisane aktive, na osnovu kojeg se dalje obračunavaju kapitalni zahtjevi primjenom stope 12%.

U testiranju otpornosti na stres za ostale značajne rizike banka će izdvojiti preostali neraspoređeni iznos do maksimalne stope od 10% regulatornog kapitala. Banka izračunava ukupne interne kapitalne zahtjeve sabiranjem internih kapitalnih zahtjeva za sve rizike ocijenjene kao značajne. Minimalan iznos internih kapitalnih zahtjeva ne može biti manji od stope ukupnih minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa regulatornim zahtjevima 14.5% (12%+2.5%).

12. POLITIKA NAKNADA

Politikom naknada radnicima Union banke d.d.Sarajevo (u daljem tekstu: Politika naknada) se uređuju prava i obaveze ključnih kategorija radnika po osnovu njihovih primanja, a sve u skladu sa poslovnom strategijom Banke, dugoročnim ciljevima, definisanim okvirom za preuzimanje rizika, njihovoj uspješnosti bez uticaja na njihova prava i obaveze koja im pripadaju po osnovu pozitivnih zakonskih propisa kojima se uređuje pravo na rad i po osnovu rada.

Politiku naknada odobrava i usvaja Nadzorni odbor na prijedlog Uprave Banke. Politika se preispituje periodično, a najmanje jednom godišnje, od strane Nadzornog odbora, a koji je odgovoran za nadzor njene primjene.

Naknade radnika Banke koji nisu obuhvaćeni ovom Politikom Uprava Banke definisane su posebnim aktom.

Po osnovu provedenog principa proporcionalnosti i neutralizacije, utvrđuje se da samo članovi Uprave Banke imaju značajan uticaj na profil rizika Banke, usljed čega su ocijenjeni kao identifikovani radnici na nivou Banke. Iz tog razloga, nivoi ispod najvišeg nivoa upravljanja, odnosno Uprave Banke isključuju se iz grupe identifikovanih radnika na nivou Banke, te se njihov rad i uspješnost nagrađivanja definiše aktima koji su u nadležnosti Uprave Banke.

Princip proporcionalnosti i neutralizacije podrazumijeva da ključne kategorije radnika, odnosno identifikovani radnici svoje pravo na naknade i primanja, ostvaruju izvan utvrđenih prava prema pozitivnim propisima kojima se uređuju prava na radu i po osnovu rada, a čija visina, način i dinamika isplate te druge pojedinosti zavise od uspješnosti i ispunjenja ciljeva postavljenih strategijom i definisanim okvirom za preuzimanje rizika Banke, pojedinačno za svakog radnika u okviru ključnih kategorija određenih radnika.

U skladu sa organizacijom Banke, utvrđene su pojedinačne pozicije radnika, a polazeći od odgovornosti i opisa radnih mjesta koje obavljaju. U slučaju da se kao kategorija ključnih radnika naknadno odrede i drugi pojedini radnici Banke, primjena odredbi ove Politike i za te radnike je obavezna. Uprava Banke odgovorna je za blagovremeno ažuriranje spiska identifikovanih radnika.

U skladu sa uslovima određenim u Politici naknada Union banke d.d. Sarajevo, identifikovani radnici imaju pravo na fiksnu i varijabilnu naknadu.

Fiksna naknada je nepromjenjiva i ne zavisi od rezultata poslovanja i sastoji se od novčane naknade i nefinansijskog plaćanja i pogodnosti, te se utvrđuje u bruto mjesečnom iznosu.

Pod fiksnim pogodnostima smatra se:

- Životno i osiguranje od nezgode;
- dodatno zdravstveno osiguranje;
- službeni automobil za upotrebu;
- mobilni aparat sa utvrđenim mjesečnim limitom potrošnje

Fiksna naknada je naknada u novcu sa svim dodacima te dodacima obračunatim u skladu sa zakonskim propisima po osnovu radnog odnosa, kao što su: dodaci za radni staž, naknada za topli obrok, regres i dr.

Varijabilna naknada je naknada u novčanom i nenovčanom obliku i isplaćuje se jednom godišnje.

Varijabilna naknada je naknada koja je uslovljena rezultatima poslovanja u određenoj poslovnoj godini. Varijabilna naknada može da varira, ali naknada na godišnjem nivou ne može biti manja od dvije prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH u prethodnoj kalendarskoj godini niti veća od godišnje neto plate identifikovanog radnika.

Pored opštih principa ova Politika uvodi i konkretne uslove u varijabilnu naknadu koja se može isplatiti radnicima koji imaju materijalni uticaj na profil rizika Banke, odnosno identifikovanim kategorijama radnika.

Cilj odredbi vezanih za varijabilno nagrađivanje radnika koji su utvrđeni kao Identifikovani radnici jeste da se osigura da:

- Odnos između fiksne i varijabilne naknade bude ujednačen, odnosno izbalansiran
- Dio varijabilne naknade bude isplaćen odmah po isteku perioda u kojem su rezultati postignuti, dok se ostatak odgađa
- Odgođeni dio varijabilne naknade procjenivaće se naknadno tj. ex-post evaluacijom za sve Identifikovane radnike pojedinačno (malus i povrat naknade)
- Iznos varijabilne naknade koja se dodjeljuje određenom radniku utvrđuje se prema pojedinačnim rezultatima, rezultatima Banke, primjenjujući uticaj pojedinačnog rizika.
- Varijabilna naknada zasniva se kako na finansijskim tako i na kriterijima za ocjenu rezultata koji nisu finansijski.

Ukupna visina varijabilne naknade u skladu sa ovom Politikom utvrđuje se u na godišnjem nivou, posebnom Odlukom koju usvaja Nadzorni odbor.

Vrste varijabilne naknade i osnovna mjerila za određivanje njihove visine zavisi od ispunjenja konkretnih kriterija koji se određuju svake godine, i to:

- konkretni ciljevi za poslovnu godinu koji su u skladu sa strategijom Banke i usvojenim godišnjim poslovnim planom Banke;
- minimalna mjerila realizacije ciljeva potrebnih za ostvarivanje prava na varijabilni dio naknade.

Prilikom utvrđivanja visine i primjerenosti naknada, uzimaju se u obzir i sljedeći elementi:

1. obim nadležnosti Identifikovanog radnika;
2. ličnu uspješnost u obavljanju poslova;
3. finansijsko stanje Banke;
4. privredno okruženje u kojemu Banka posluje;
5. ispunjavanje strateških i godišnjih planova.

Red broj	OPIS	01.01.- 31.12.2018.
		Neto plaće
1.	Uprava Banke	174.036,42
2.	Nadzorni odbor	84.561,82
	Zbir svih naknada	258.598,24

Tabela 16 - Ukupne naknade po području poslovanja – Nadzorni odbor i Uprava banke

Red broj	OPIS	01.01.- 31.12.2018.
		Neto plaće
1.	Ostali uposlenici	3.017.086,92
	Zbir svih naknada	3.017.086,92

Tabela 17 - Ukupne naknade po području poslovanja – Ostali uposlenici

Ukupne naknade po području poslovanja na nivou banke iznose 3.275.685,16 KM.

Union banka d.d. Sarajevo nema zaposlenike čije naknade iznose sto hiljada BAM-ova ili više po finansijskoj godini.